

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Návyková látka v trestním právu a související problematika

Bakalářská práce

Addictive substance in Criminal law and related issues

Bachelor thesis

Vedoucí práce

JUDr. Tereza DLEŠTÍKOVÁ, Ph.D.

Autor práce

Ondřej KOPECKÝ

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Havlíčkově Brodě 27. 8. 2023

.....

Ondřej Kopecký

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat JUDr. Tereze Dlešťkové, Ph.D. za odborné vedení a připomínky při zpracování bakalářské práce. Velice si cením jejího zodpovědného přístupu.

Anotace

Práce se zabývá problematikou návykových látek v trestním právu a s tím související situací. V teoretické části je stručně nastíněna historie užívání návykových látek, jejich charakteristika, je zmíněna i možnost využívání návykových látek v medicíně a k léčebným účelům. Dále jsou popsány trestné činy dle trestního zákoníku. V praktické části je grafické znázornění a porovnání četnosti výskytu trestných činů dle § 283–287 trestního zákoníku v České republice a Kraji Vysočina za roky 2018–2022.

Klíčová slova

Návyková látka, Trestní zákoník, druhy návykových látek, charakteristika návykových látek, legislativa ČR

Annotation

The work deals with the issue of addictive substances in criminal law and the related situation. The theoretical part briefly outlines the history of drug use, their characteristics, and mentions the possibility of using addictive substances in medicine and for therapeutic purposes. Furthermore, criminal offenses according to the Criminal Code are described. The practical part consists graphical representation of the frequency of criminal offenses under §§ 283-287 of the Criminal Code in the Czech Republic and the Vysočina Region for the years 2018-2022.

Keywords

Addictive substance, Criminal Code, types of addictive substances, characteristics of addictive substances, legislation of the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	7
1 Úvod, historie a definice návykové látky a rizikového chování.....	8
1.1 Úvod a stručná historie	8
1.2 Definice návykové látky.....	12
1.3 Rozdělení návykových látek.....	16
1.4 Rizikové a závislostní chování	16
2 Druhy návykových látek.....	18
2.1 Alkohol	18
2.2 Tabák.....	19
2.3 Konopné drogy.....	19
2.4 Těkavé látky	21
2.5 Stimulační látky.....	22
2.6 Narkotická analgetika.....	22
2.7 Halucinogeny	23
2.8 Nové syntetické drogy.....	24
2.9 Kombinace návykových látek.....	24
3 Legislativa v ČR.....	26
3.1 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.....	26
3.1.1 Obecná a zvláštní část trestního zákoníku	27
3.1.2 Trestný čin.....	28
3.1.3 Skutková podstata trestného činu.....	28
3.1.4 Úmysl	29
3.1.5 Postihy za spáchání trestných činů	29
3.1.6 Množství větší než malé	30
3.1.7 Zvláštní část trestního zákoníku	33
3.1.8 Trestný čin § 283 trestního zákoníku a jeho skutková podstata	35
3.1.9 Neoprávněná výroba	37
3.1.10 Zprostředkování	37
3.1.11 Prodej omamné a psychotropní látky	38
3.1.12 Neoprávněné opatření omamné a psychotropní látky.....	38
3.1.13 Přechovávání, držba	39
3.1.14 Trestný čin § 284 trestního zákoníku a jeho skutková podstata ..	39

3.1.15	Trestný čin § 285 nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku.....	40
3.1.16	Trestný čin § 286 výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu	41
3.1.17	Trestný čin § 287 šíření toxikomanie.....	41
3.1.18	Soudní rozhodnutí související s § 283 trestního zákoníku	41
3.2	Další právní předpisy týkající se drogové problematiky	47
3.2.1	Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek	47
3.2.2	Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách	48
4	Grafické znázornění vývoje trestné činnosti související s nedovoleným nakládáním s drogami v Kraji Vysočina v porovnání s ČR za období let 2018 – 2022.	50
5	Závěr	56
	Seznam použitých pramenů	58
	Seznam grafů	60

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybral z několika důvodů, a to jak z důvodu profesního, tak i osobního. Pracuji už téměř 18 let jako městský strážník a manažer prevence kriminality Města Havlíčkův Brod. S problematikou návykových látek se setkávám téměř denně. Jedná se o práci v terénu s lidmi závislími, ale i o preventivní činnost. Vzhledem k tomu, že žijeme v hektické době, kdy se společnost dynamicky vyvíjí, prodlužuje a zlepšuje se kvalita života a jsme ovlivňováni velkou měrou informacemi z médií a na sociálních sítích, je nutné, abych zkušenosti, které jsem získal za dobu mého působení ve funkci strážníka, podpořil odbornými znalostmi získanými při studiu na Policejní akademii.

Práce je strukturálně rozdělena do pěti celků, jedná se o část č. 1, kde definuji návykovou látku a rizikové chování, dále část č. 2 druhy návykových látek, část 3 se zabývá legislativou v ČR a trestně právní úpravou tzv. drogové trestné činnosti, část 4 obsahuje grafické znázornění, následuje 5. část-závěr.

Cílem práce je komparačně zjistit počet trestných činů podle § 283 - § 287 spáchaných v Kraji Vysočina a České republice za období od roku 2018 do roku 2022. Jednotlivé roky jsou znázorněny pro lepší vizualizaci pomocí grafů a slovně je vyjádřeno, jak byl vývoj trestných činů v republice a v Kraji Vysočina. Domnívám se, že v posledních třech letech ze zkoumaných 5 let bude nápad trestných činů podle § 283 - § 287 klesat nebo stagnovat. Můj úsudek vychází ze situace stran výskytu celosvětové pandemie Covid-19 a s tím spojenými opatřeními.

1 Úvod, historie a definice návykové látky a rizikového chování

1.1 Úvod a stručná historie

Je známo, že již od pradávna se lidé našli najít způsob, jak si vylepšit svůj život, prožitky a pocity. Lidé velmi brzy poznali, že některé látky jejich psychiku opravdu ovlivňují. Nejen to, ale užívání některých rostlin zlepšilo i jejich fyzickou výkonnost a v daném okamžiku byli schopni podávat nadstandardní výkony a aspoň na chvíli se tak dostali z nepříjemné reality do jiného světa. Mohli utéci do světa příjemných snů a měli pocit, že vše zvládají. Tak je to i v současnosti, když v době zvýšených nároků a požadavků z okolního prostředí anebo výskytu zdravotních problémů někteří jedinci neumí vyhledat odbornou pomoc, ale zkratkovitě a pohodlně řeší problémy užitím drogy. Tak může vzniknout závislost po první pozitivní zkušenosti, kdy člověk touží uniknout z reality znovu, neřeší problémy, pouze je jen tak odsouvá. Množství drogy při takovémto užívání se ale začíná nenápadně zvyšovat a s tím mohou nastat další problémy jak finanční, tak fyzické, a paradoxně i psychické, potažmo psychiatrické.¹

V minulosti, tak jako v současnosti, byly drogy používány také k léčebným účelům. Analgetické účinky opia jsou známy už 2 století, když období let 1700–1900 přineslo nárůst patentních léčiv, která obsahovala převážně opium. K nejznámějším patřila tekutá směs opia s alkoholem zvaná "Laudánium", protože její vynálezce Paracelsus ji opěvoval jako zázračný lék. Ve 20. století výzkumníci a antropologové podnikali průzkumy jihoamerického pralesa. Tam objevili mnoho halucinogenních rostlin, které byly v podstatě součástí místní kultury. Někde jsou i nadále používány k různým rituálním obřadům, nebo jsou používány jako lék. Některé účinné látky, které tyto rostliny obsahují, vytvořily uměle laboratoře. V roce 1943 tak vznikla v laboratořích LSD jako jedna z neúčinnějších psychedelických látek, která se používá. Nejznámější látkou s dlouhodobou historií je marihuana, která je léčivka, ale i průmyslová surovina pro výrobu látek a používá se i v papírenském průmyslu. Jako léčivo se používala již od pradávných dob. Například asyrské kamenné desky pocházející ze sedmého století př. n. l. a čínský lékařský text datovaný kolem roku 2700 př. n. l. již nesou

¹SHAPIRO, Harry. Drogy: obrazový průvodce. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

zmínky o marihuaně jako o rostlinném léku. Používala se ale také při náboženských slavnostech a pro zábavu lidí. Jako zábavní droga se marihuana uplatnila ve dvacátých letech minulého století, a to hlavně mezi černošskou komunitou, hudebníky, hazardními hráči nebo lidmi ze sociálně slabších vrstev společnosti. Rovněž tak užívání stimulačních drog má dlouhou historii, například koka (vyrábí se z ní kokain) roste v horských oblastech jihoamerických zemí. Nejméně přes 1000 let se žvýkají kokové listy. Zahání se tak únava a snižuje se pocit hladu. Koncem 19. století měla řada léků v sobě čistý kokain, jednalo se tak například o léky proti senné rýmě a astmatu. Další rostlinná stimulancia jsou např. káva, čaj a khat. Amfetaminy vznikly koncem 20. let minulého století v laboratoři MDMA, např. známá droga extáze vznikla v rámci farmaceutického výzkumu před první světovou válkou. Nebyla nějak významně využívána, k rozmachu došlo až v 60. letech, kdy byla tzv. „znovuobjevena“ a stala se z ní pouliční droga. Opium, dříve výhradně používané k lékařským zákrokům jako uspávací látka, je narkotikum, které je považováno za nejstarší nám známou drogu. Opium se dlouho považovalo za jeden z neúčinnějších léků na mnoho nemocí. Užití a později i zneužití bylo různé, jednalo se hlavně o kouření, nebo užívání jako lék pro uklidnění formou různých nápojů či tablet. Zajímavé je, že se přidávalo také do piva. V 19. století však došlo k izolaci aktivní látky opia, která se jmenuje morfin, podle řeckého boha spánku a snů Morfea. Záhy byl morfin vyráběn uměle a vznikla tak látka, která je dnes známá pod pojmem heroin. Přitom bylo jasné, že si lidé vytvořili na těchto látkách závislost, ale nepřikládala se tomu velká pozornost, jelikož účinky drog v tu chvíli byly léčebné a následky se vlastně vůbec neřešily.²

V nově vzniklém československém státě po roce 1918 bylo rozšíření užívání morfinu a kokainu velké. Dokládá to např. výnos ministerstva školství z roku 1924, který vyzývá všechny rektory tehdejších vysokých škol k vydání a realizaci opatření proti šíření omamných látek mezi vysokoškolskými studenty, zejména s cílem zabránit další distribuci drog. V roce 1930 bylo zachyceno 12 případů, ale v roce 1932 již bylo evidováno 24 případů. V období socialismu byl vytvářen dojem, že problém drog u nás neexistuje, ale týká se jen západních zemí. Ke konci první republiky bylo u nás evidováno asi 250 osob závislých na opioidech, po roce

²SHAPIRO, Harry. Drogy: obrazový průvodce. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

1945 to však byly jen tři osoby. Pro socialistický stát bylo typickým rysem to, že morfin a další opioidy byly mimo legální předpis možno získat jen kriminálním způsobem, jako je vykrádání lékáren, krádeže v nemocnicích aj. Proto se jako hlavní omamné látky v té době staly snadněji dostupné barbituráty, benzodiazepiny a doma vyráběný braun a pervitin. Evidovaný počet případů tzv. nealkoholové toxikomanie se zvyšoval až o stovky ročně. V roce 1973 to bylo 119 případů, v roce 1989 již 6 814 osob.³

Závislosti objevující se v Československu v druhé polovině 50. let začaly přerůstat do tzv. tabletové kultury. Jedná se název a určení, které zahrnuje každodenní užívání léků i při lehkých obtížích, a to zejména střední a starší generací. Stát léky liberálně rozdával a možnost jejich snadného opatření zapadala do socialistického příslibu zvyšování životní úrovně. Spotřeba léčiv, které vyvolávají závislost, tak v Československu začala prudce stoupat. Jednalo se zejména o psychostimulancia, pro československé prostředí se stalo typickým užívání Fenmetrazinu, které dosáhlo vrcholu v roce 1964. Dále se jednalo o léky jako antiastmatika, analgetika, barbiturátová sedativa, hypnotika a další. Odborná psychiatrická veřejnost začala vysílat varovné signály. K této takzvané tabletové kultuře vznikl na konci 60. let v Československu po 2. světové válce nový fenomén – toxikomanická subkultura mládeže, který se rozvinula a nyní prochází napříč všemi generacemi.⁴

Dlouhodobé zneužívání omamných a psychoaktivních látek a vzniklé závislosti na těchto látkách představuje velký problém pro jedince i společnost, a to hlavně zdravotní a v nemalé míře i ekonomický. Na celém světě platí, že skoro 9% všech onemocnění vzniklo ze zneužívání psychoaktivních látek. Problematikazneužívání psychotropních látek je také celosvětovým tématem jak politickým, tak zejména ekonomickým. Nynější společnost v zemích světa se zabývá hledáním co nejlepších a nejefektivnějších způsobů, jak se s tímto problémem vypořádat.⁵

³KOZÁK, Jiří, Jan LEJČKO a Ivan VRBA. *Opioidy. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Maxdorf, [2021]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-664-1

⁴KOLÁŘ, Jan. *O problému, který měl nebýt: drogy v socialistickém Československu*. 2016. Brno: Doplněk, 2018. Společensko-ekologická edice. ISBN 978-80-7239-337-4.

⁵FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie. 2*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4,

Zneužívání návykových látek s sebou přináší ale i protiprávní jednání, tzv. doprovodnou kriminalitu, rozumí se tím primární drogová kriminalita, která zahrnuje trestné činy neoprávněného nakládání s nelegálními drogami (§ 283 – § 287 trestního zákoníku) a sekundární drogová kriminalita, kde jsou trestné činy, které jsou páčány v souvislosti s jejich užíváním.⁶

První zkušenost s drogami bohužel většina z nás zažije už ve školním věku zhruba okolo 14. roku. Proč se vlastně užívají drogy? U každého uživatele jsou důvody k užití jiné. Nejsilnější a hlavní důvod jsou sociální faktory – s drogami se totiž velmi často seznámíme ve třídě, v různých kroužcích prostřednictvím vrstevníků a spolužáků, kamarádů, se kterými se běžně stýkáme, ale i setkáním s překupníky a distributory. Vždy hodně záleží na tom, v jaké životní situaci se právě člověk nachází. K braní omamné látky nás ale také může dohnat příliš nízké sebevědomí a nutnost začlenit se mezi své vrstevníky. Dalším důvodem může být třeba pro mladého člověka i nevhodné a nepřívětivé rodinné prostředí, kdy rodiče nemají na své děti čas, nevěnují se jim nebo to neumí, a v neposlední řadě mohou i sami rodiče být uživateli drog. Během života přichází celá škála událostí a situací, které ne vždy a ne každý člověk dokáže zvládnout bez pomoci okolí a odborné pomoci. Někdo inklinuje k užití drogy, což se mu jeví jako snadnější řešení. Může to být např. úmrtí blízké osoby, rozvod, ale paradoxně i jiné náročné situace, které řadíme mezi ty tzv. pozitivní, jako je třeba svatba, narození dítěte, dovolená apod. Někteří lidé nejsou schopni bez pomoci berliček tyto životní etapy zvládnout – může se jednat o alkohol, uklidňující léky, kofein, tabák.⁷

Droga nás zbavuje zábran, tlumí bolest a mladé generaci, ale i starším jedincům zahání nudu. Také nám ale droga bere finance a ohrožuje zdraví. Droga je schopna měnit funkci mozku a nezdíka se negativně projevuje na našem zdraví. S rozvojem společnosti a s užíváním návykových látek, a to zejména v minulém a 21. století, přišlo další negativum, a to páčání trestné činnosti pod vlivem

⁶JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁷SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3

omamných a psychotropních látek a trestná činnost související s držením, výrobou a distribucí drog.⁸

Uživatelé drog mohou páchat pod vlivem omamných a psychotropních látek nejrůznější trestné činy a protiprávní jednání. Může se jednat např. o opilství, pohlavní zneužívání, výtržnictví, znásilnění aj. Uživatelé drog jsou nejen početnou skupinou pachatelů trestné činnosti, ale také se sami často stávají oběťmi, může jít o omezování osobní svobody, vydírání, útisk apod. Současná platná právní úprava nepostihuje samotné užívání drog. Je nepochybné, že nadměrné a dlouhotrvající užívání drogy poškozuje zdraví uživatele drog. S návykovými látkami však souvisejí i jiné trestné činy. Hlavně jde o trestné činy, které páchají drogově závislí s úmyslem získat drogy. Jde především o krádeže, podvody, zpronevěry. Ve většině případů jde o majetkové trestné činy. Ale ani násilná kriminalita není u drogově závislých neobvyklá. Jde vesměs o trestné činy, které páchají uživatelé návykových látek pod vlivem drog nebo v době abstinenčního syndromu. Může se jednat o výtržnictví, pohlavní zneužívání, opilství, znásilnění, nebo spáchání násilí proti skupině nebo jednotlivci a mnohé další, které jsou uvedené v trestním zákoně.⁹

1.2 Definice návykové látky

Návyková látka je definována z různých hledisek, dle trestního zákoníku v části první, hlava VIII v § 130 se návykovou látkou rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě nebo jinak ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Omamné a psychotropní látky v trestním zákoníku nejsou definovány, musí se dovodit ze zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách (dále jen „o návykových látkách“) a o změně některých dalších zákonů. Dle tohoto právního předpisu se návykovými látkami myslí omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek. V nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jsou v Příloze č. 1 obsaženy seznamy omamných látek. Omamné látky jsou takové látky, u kterých je riziko neaktivního

⁸JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁹VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

návyku nebo vzniku psychických změn. Mezi omamné látky tak patří např. kokain, opium, morfin, heroin atd.¹⁰

Dle zákona o návykových látkách se za návykové látky považují omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a zároveň jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, jen s výjimkou látky konopný extrakt a tinktura, která obsahuje maximálně 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů. Tuto látku - konopný extrakt a tinkturu musí roztok nebo směs obsahovat jen v takovém množství, že ji nejde z roztoku nebo směsi zneužít nebo extrahovat. Jedná se rovněž o směs nebo roztok, který musí splňovat podmínku bezpečnosti dle zákona o obecné bezpečnosti výrobků návykové látky, nebo léčivého přípravku obsahujícího uvedenou látku pouze s výjimkou roztoku nebo směsi s obsahem látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů. Do těchto látek patří i makovina a to její nadzemní části bez semen máku setého (*Papaversomniferum* L.), ale i jejich rozdrcené části po sklizni, pouze s výjimkou celých rostlin máku a tobolek určených pro okrasné účely.¹¹

V zákoně je uvedeno konopí, a to jak pro terapeutické účely u lidí, tak pro lékařské použití, ale i technické konopí, které obsahuje nejvíce 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a nebo pochází z osiva odrůd, které jsou uvedeny ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin. Zákon se zabývá také exportem a importem návykových látek, přípravků, které obsahují makovinu a její převoz přes hranice států. Extraktem z konopí pro lékařské použití se rozumí extrakt, který se vyrábí z konopí pro lékařské použití, který je určen pro přípravu jedinečného léčivého přípravku, přičemž se musí dodržet podmínky správného výrobního postupu výrobců léčivých látek podle zákona o léčivech.¹²

¹⁰ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

¹¹MAHDALÍČKOVÁ, Jana. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4

¹²Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Podle lékařského a sociálního pohledu jsou návykové látky psychotropní látky, které ovlivňují duševní stav člověka. Působí ale také negativně na lidský organizmus, který poškozují. Droga (léčivo) je sušená nebo jinak konzervovaná rostlina, její některé části, živočichové nebo jejich metabolismus, které jsou určeny k lékařským účelům. Může se tak jednat o psychoaktivní drogu, která ovlivňuje psychiku. Ve většině případů jsou tyto látky nelegální a stát je kontroluje. Tyto látky se také nazývají psychedelika. Tento výraz navrhl v padesátých letech 20. století Humphry Osmond, vycházel při tom z řeckých slov psýché (duše) a deloun (ukázat, odkrýt).¹³

Droga, nebo-li návyková látka, je přírodní nebo syntetická látka, která má velký účinek na lidskou psychiku a zejména při dlouhodobém pravidelném užívání vede k psychické nebo fyzické závislosti a ke zdravotním i sociálním problémům. V populaci nejrozšířenější a z hlediska důsledků nejzávažnější drogy jsou alkohol a tabák.¹⁴

V posledních letech se hodně probírá v odborných kruzích možnost využití návykové látky pro léčebné účely. Touto problematikou se u nás zabývá například Česká psychedelická společnost, která uvádí ve svém Manifestu na stránkách <https://czeps.org>: Česká psychedelická společnost věří v důležitost změny v přístupu k využívání a pojetí psychedelických látek a chce k ní aktivně přispívat. Chce ukázat odborné i laické veřejnosti informace o možných přínosech a způsobech využití psychedelických látek v medicíně a zejména v psychoterapii. Společnost vychází ze současných vědeckých poznatků, které ukazují na možnosti terapeutického využití psychedelik zejména v léčbě závislostí, úzkostí či depresí, post-traumatické stresové poruchy nebo obsedantně-kompulzivní poruchy, kdy by mohlo jít o efektivnější léčbu s podstatně menšími vedlejšími účinky, než jaké se objevují v současné běžné terapeutické léčbě. Psychedelika by mohla nabízet možnost vylepšení, nebo dokonce uzdravení zvláště u případů, které jsou vůči standardní léčbě odolné. Nejnovější poznatky z této oblasti

¹³ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

¹⁴KALINA, Kamil. *Drogy v ordinaci praktického lékaře: příručka o drogách, jejich zneužívání a komplikacích pro všeobecnou medicínskou praxi*. Praha: Filia, 1997, c1996. Filia. ISBN 80-901-9665-9

naznačují široké spektrum využití psychedelických látek v psychoterapii nebo pro výzkum různých psychotických nemocí, jako je třeba schizofrenie a další poruchy. Jedna z dalších oblastí, kde mohou psychedelické látky mít velký význam, je vzdělávání odborníků na duševní zdraví, a to i včetně získání sebezkušeností, a tak mohou tak přispět k lepšímu pochopení a poznání některých příznaků duševních nemocí.¹⁵ Podle mého názoru je toto nový přístup k problematice užívání návykových látek, kdy tyto v rukách odborníků jsou chápány jako pomocník při řešení problémů lidí.

Jedním z hlavních opatření proti zneužívání léčivých přípravků je výdej na lékařský předpis, případně výdej (ať už na lékařský předpis, nebo bez lékařského předpisu) s omezením, ke kterému slouží Registr pro léčivé přípravky. V měsíci květnu 2021 v něm nebyla uvedena žádná sedativa, hypnotika ani opioidy, obsahoval pouze 5 přípravků s pseudoefedrinem a léčebné konopí. Dalším opatřením je výdej a evidence léčivých přípravků pouze v lékárnách.¹⁶

Léky, které se využívají pro substituční léčbu závislosti na opioidech, unikají z medicínských zdrojů a obchoduje se s nimi nelegálně. Jedná se zejména o internetový obchod, kde se dá sehnat velká nabídka opioidů, sedativ a hypnotik, může se ale jednat i o falešné léky, které obsahují jinou účinnou látku. Je patrné, že v naší republice je dostupnost psychoaktivních léků poměrně vysoká.¹⁷

Droga je omamná psychotropní látka, která ovlivňuje duševní stav člověka. Právě při nekontrolovaném užívání dochází k rizikům páchaní trestné činnosti. Může se jednat o trestnou činnost násilnou i majetkovou. Ovlivnění omamnými a psychotropními látkami, ale nepřináší zlepšení zdravotního stavu, spíše se jedná o sebedestrukci osobnosti a vlastního zdraví, mění se nekontrolovaně způsob fungování těla a mysli.¹⁸

¹⁵<https://czeps.org> [online]. [cit. 2022-12-01].

¹⁶CHOMYNOVÁ, Pavla, Kateřina GROHMANNOVÁ, Barbara JANÍKOVÁ, Zdeněk ROUS, Tereza ČERNÍKOVÁ, Jan CIBULKA a Viktor MRAVČÍK. Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021. 1. Praha. ISBN 978-80-7440-294-4. ISSN 978-80-7440-294-4

¹⁷JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

¹⁸FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4

1.3 Rozdělení návykových látek

Návykové a psychotropní látky se dělí dle zákona na legální a ilegální, dále se mohou rozdělit podle původu na přírodní a syntetické. Seznam omamných, psychotropních a vybraných přípravků je uveden v příloze č. 1–8 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Návykové látky, které jsou legální, jsou dostupné na veřejném trhu. Jde zejména o alkohol a tabák nebo léky. Nelegální návykové látky jsou látky, které jsou zakázány a nesou sankce za držení a obchodování.¹⁹

Lidé berou legální drogy jako léky, když jsou nemocní a když jim je lékař předepíše. Určité drogy jako lék je povoleno brát. Musí ale být užívány ve správných dávkách a na předpis lékaře. Volně si mohou lidé nakupovat alkohol a nikotinové výrobky. Omezení je jen pro osoby nezletilé a mladistvé. Tito nesmí požívat a ani nakupovat alkohol a tabákové výrobky. Zneužívání (konzumace) drog není trestná. Lidé se dopouštějí protiprávního činu, když prodávají nebo vyrábějí a přechovávají drogy zakázané v zemi. Pokud jde o přechovávání drogy pro vlastní potřebu, tak hranice trestnosti je určena podle množství přechovávané drogy, které musí být větší než malé.²⁰

1.4 Rizikové a závislostní chování

Výrazem rizikové chování si můžeme představit chování, jehož důsledky způsobují nárůst zdravotních, sociálních, kriminálních a dalších rizik pro jedince anebo pro společnost. Rizikovým chováním jedinec negativně ovlivňuje zdraví a ohrožuje se na životě. Tímto pojmem je nahrazen dříve používaný termín sociálně patologické jevy. Výraz sociálně patologické jevy je stigmatizující a nálepkující. Rizikové chování je vždy soubor projevů. Tyto projevy můžeme vědecky zkoumat a ovlivňovat například preventivními zásahy anebo léčebnými postupy. Mezi projevy rizikového chování se řadí např. nepravidelná docházka do zaměstnání, závislostní chování, lhaní, negativní působení sekt, záškoláctví, rizikové sexuální chování, šikana, agresivní projevy a jiné. Příčin vzniku rizikového a závislostního chování je velké množství. Jedná se o biologické a sociální faktory. Může se jednat

¹⁹ Nařízení vlády č. 463/2013 Sb.

²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

o genetickou predispozici, která však není dosud dokonale prozkoumána, je známa jen část mechanismu, a to je podíl genu, který v mozku ovlivňuje receptory pro příjemný pocit. O biologickou predispozici se může jednat tehdy, když některý jedinec metabolicky zpracuje drogu lépe, než jiný, který má např. kocovinu. Proto je u těchto lidí větší nebezpečí vzniku závislosti než u těch, kteří hůře metabolicky drogu zpracují. Některé psychické faktory zvyšují dispozici k užívání psychoaktivních látek, jedná se o určitý způsob prožívání a hodnocení různých situací a také zažitý a osobní způsob chování. Hodnotí okolí nepřiměřeně a často přeceňují skutečnosti v reálném světě. Vždy jde o osoby, které nejsou schopné se poučit ze svých zkušeností, nedokážou se dostatečně kontrolovat a nemají dostatek volných vlastností.²¹

Stav, kdy člověk potřebuje užít drogu, aby se uspokojil nebo uklidnil v určité situaci, která na něj klade vysoké nároky, je závislost. Člověk si myslí, že bez užití drogy by tyto situace velmi těžko zvládal, nebo je nezvládl vůbec. V takovýchto případech použije zejména omamné a psychotropní látky. Tyto látky ovlivňují psychiku člověka, jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti a jeho chování. Užívání návykových látek má také vliv na agresivitu. Dá se říci, že po užití těchto látek se agresivita zpravidla zvyšuje. To má za příčinu i spáchání trestné činnosti a často je právě závislostní chování příčinou antisociálního chování. Riziko agresivního chování je jak u osoby, která je momentálně pod vlivem návykových látek, větší, ale rovněž roste i u osob, které prodělávají abstinenci příznaky. Jako nejkritičtější období pro vznik rizikového chování je období rané adolescence ve věku kolem 11i let. Vedle rizikového chování rozlišujeme ještě antisociální chování, které se dá charakterizovat jako porušování norem společnosti. Jako méně závažné antisociální chování lze považovat neposlušnost, lhaní, nedodržování domluv atd. Jako závažné antisociální chování se bere jednání, které naplňuje znaky trestného činu nebo přestupku. Nemusí se vždy jednat o páchaní drogových trestných činů, ale může jít o trestné činy násilné, ekonomické,

²¹FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4

nebo jiné, které člověk spáchá pod vlivem návykové látky, protože není schopen se ovládat a kontrolovat své chování.²²

2 Druhy návykových látek

Drogou rozumíme přírodní nebo syntetickou látku, která má silný účinek na lidskou psychiku a při dlouhodobém a pravidelném užívání vede k psychické nebo somatické závislosti, ke zdravotním a sociálním poruchám. V populaci nejrozšířenější a z hlediska důsledků nejzávažnější drogy jsou alkohol a tabák.²³

2.1 Alkohol

Alkoholové nápoje obsahují převážně vodu a etylalkohol (alkohol). Vznikají kvašením ovoce, zeleniny nebo obilí. Destiláty jsou skoro z padesáti procent etanol, zbytek je pak voda (přes čtyřicet procent). Pivo obsahuje kolem jednoho dílu etanolu na dvacet dílů vody. Víno má zhruba dvakrát až čtyřikrát víc než pivo, tedy devět až dvacet procent alkoholu.²⁴

Pití alkoholických nápojů je v naší společnosti největší problém v oblasti zneužívání návykových látek, alkohol je snadno dostupný i dětem a mladistvým. Jde o velké riziko vzniku závislosti již od mládí. Tato závislost bývá často doprovázena nevratným poškozením jater, žaludku, střev a jiných orgánů. U těchto lidí se vyskytují závažná psychická onemocnění. Může to být amnézie, alkoholické halucinace, sociální problémy jako třeba rozpad rodinných vztahů, ztráta bydlení, zaměstnání a těžko řešitelné ekonomické problémy (půjčky, dluhy).²⁵

V celosvětovém porovnání se však alkohol podílí ve významné míře na zločinnosti. V každé zemi jsou čísla, která uvádějí zločinnost spojenou s požíváním alkoholu jiná, ale v mnoha z těchto zemí se blíží k šedesáti až sedmdesáti procentům násilné trestné činnosti. Týká se tak závažné trestné

²²SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3

²³KALINA, Kamil. *Drogy v ordinaci praktického lékaře: příručka o drogách, jejich zneužívání a komplikacích pro všeobecnou medicínskou praxi*. Praha: Filia, 1997, c1996. Filia. ISBN 80-901-9665-9

²⁴SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0,

²⁵DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2642-6.

činnosti, jako je zneužívání dětí, znásilnění, vražd, nebo domácího násilí. Alkohol je poměrně častou příčinou výtržnictví, potyček a dalších protispolečenských činností.²⁶

Jak uvádí Vágnerová ve svém díle *Psychopatologie pro pomáhající profese*, je počet alkoholiků u nás však stále vyšší než počet drogově závislých. Alkohol je více problémem mužů, ačkoliv žen závislých na alkoholu v poslední době neustále přibývá.²⁷

2.2 Tabák

Tabák je rostlina, která se vyskytuje ve dvou druzích – *Nicotianatabacum* a *Nicotianarustica*. Pěstuje se ve více než 125 zemích na ploše víc než čtyři miliony hektarů půdy, ze které leží třetina v Číně.²⁸

Z tabáku se vyrábí cigarety, žvýkací nebo šňupací tabák, doutníky aj. Jako hlavní složku obsahuje nikotin.

Tabák obsahuje přes tisíc chemických sloučenin, přičemž nikotin má nejsilnější psychoaktivní účinky. Dokáže změnit náladu, snížit stres a zvýšit výkon. Nejčastějším způsobem vpravování nikotinu do těla je kouření cigaret. Kuřák se kouřením zbavuje stresu, napětí, vzniká tak třeba i zvýšená koncentrace na daný úkol. Cigarety také potlačují chuť k jídlu. Cigarety se kouří celosvětově. Za rok se vyrobí asi 5,5 bilionů cigaret, které spotřebují více než 1,2 miliardy kuřáků. Kouření se rychle šíří zejména v rozvojových zemích a mezi ženami. Spotřeba je nejvyšší v oblasti Asie a dálného východu.²⁹

2.3 Konopné drogy

Psychoaktivní drogy vyráběné z konopí se nazývají hašiš, který se získává z pryskyřice marihuany. Název pochází z arabského označení pro byliny všeobecně. Někdy se nazývají marihuana nebo hašišový olej. Hašiš se vyrábí z pryskyřice a pryskyřičných žláz samičích rostlin konopí. Marihuana je celkem

²⁶<https://czeps.org> [online]. [cit. 2022-12-01].

²⁷VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

²⁸SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

²⁹FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4.

silnou drogou, i když má menší psychoaktivní účinky. Jedná se o sušené květy, jež se označují jako marihuana. Celá rostlina se musí usušit, rozdrtit a napěchovat do pytlů, kde se slisuje do cihliček a je připravena k uskladnění. Nižší účinky, takzvaně „slabší,“ má marihuana bez květů. Marihuana obsahující pouze sušené vrcholové květenství je považována za drogu nejvyšší jakosti. Marihuana (nebo konopí) jsou listy a kvetoucí části rostlin konopí setého. Konopí tvoří dva poddruhy, častější z nich je *Cannabissativa*, která může dosáhnout až výšky čtyř a půl metru. Můžeme ji najít v mírném pásmu celého světa, mimo jiné i u nás a v mnoha částech USA. Asi jedna třetina marihuany užívané v USA pochází z domácích pěstíren, další má původ v Mexiku. Účinná látka v marihuaně se nazývá THC (tetrahydrocannabinol), odlišné odrůdy marihuany obsahují rozdílné množství THC.³⁰

Závislost na kouření marihuany je psychického rázu, biologická závislost nevzniká. Marihuana má celou řadu různorodých účinků. Při vyšších dávkách se mění vnímání času, člověk je ve stavu tzv. derealizace, což znamená, že ztrácí kontakt s realitou. Objevují se třeba zrakové a sluchové halucinace, ale orientace může zůstat zachovaná. Marihuana vyvolává změny nálady, uživatel může být i tzv. vysmátý a uvolněný, ač k tomu nemá důvod. Ale stejně tak snadno může vyvolat úzkost a různé představy až paranoidního charakteru. Může se změnit i okamžité nastavení psychomotoriky k pomalému tempu, nebo naopak může jít o zvýšenou aktivizaci.³¹

V některých kulturách a částech světa je přístup k těmto látkám stejně tolerantní, jako je tomu u nás s alkoholem. Hašiš a marihuana jsou považovány za neškodnou drogu. Fyzická závislost není prokázána, ale jedná se o závislosti psychické. Jsou popisovány poruchy soustředění, pozornosti, ale není zde prokázána jasná a přímá souvislost s užíváním cannabinoidů.³²

³⁰SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

³¹VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7,

³²FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4.

2.4 Těkavé látky

Těkavé látky se zneužívají čicháním, je to úmyslné vdechování výparů prodávaných výrobků s obsahem rozpouštědel. Cílem je ovlivnit psychiku. Rozsah možností je prakticky neomezený a lidé nahrazují jednu látku jinou podle momentální dostupnosti na trhu.³³

Mezi těkavé látky se řadí organická rozpouštědla, jako je např. benzin, toluen, nebo trichloretylen. Jsou velmi levné, proto je užívají více děti a mladí lidé, kteří mají omezené finanční prostředky. Čichání rozpouštědel je nebezpečné a může vyvolat zhoršení pozornosti, zpomalit myšlenkové pochody, poruchy hybnosti, a zaviní i neadekvátní citové reakce. Vzniká tím velké riziko sebepoškozování až k fatálnímu konci. Dochází k organickému poškození mozku a postupně k celkové degradaci. Závislost je psychická.³⁴

Jedná se asi o jedny z nejnebezpečnějších drog. Nebezpečnost jejich zneužívání je vyšší, než u látek jako je kokain a konopné drogy. Jsou snadněji dostupné a levnější. Mají narkotický účinek, snadno dojde k předávkování (špatně se odměřují), uživatel ztrácí kontrolu nad jejich množstvím a může tak dojít ke smrtelnému konci. Patří mezi ně Methylbenzen (toluen), Trichlorethylen (také trichlor, TCE, tricky, trike nebo tri), Benzen (inhaluje se čicháním benzínu), Oxid dusný (rajský plyn), Amylnitrity nebo „Poppers“.³⁵

Po inhalaci těchto látek rychle vzniká dezorientace, závratě, euforie. Může dojít ke zlepšení nálady, ale i naopak se mohou objevit nebezpečné bludy a halucinace. Lidé mohou mít pocit, že mohou létat, neorientují se v čase. Tímto se mohou bezprostředně ohrožovat na životě. Dlouhodobé užívání vede až k vážným poruchám jako je epilepsie a demence.³⁶

³³FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4

³⁴VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

³⁵SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

³⁶FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4.

2.5 Stimulační látky

Stimulační látky (psychostimulancia) jsou užívány pro povzbuzení organismu, fyzické činnosti, mohou potlačovat únavu a hlad, nabudí člověka. Nejběžnějšími látkami je nikotin a kofein, dále je to crack, kokain a katha, která je v Arábii považovaná za tradiční drogu.³⁷

Stimulancia, či stimulanty jsou omamné a psychotropní látky, které působením na centrální nervový systém vyvolávají pocity pohody, síly a pocit schopnosti vše zvládnout. Tyto látky dokážou oddálit pocit hladu a nutnost spánku. Neznámějšími nejvíce užívanými látkami v této skupině jsou tabák a kofein, amfetaminy, halucinogenní amfetaminy včetně extáze, kokain. Mezi syntetická stimulancia patří extáze, pervitin, PCP a STP, které se řadí mezi tvrdé drogy. Vzniká na ně velmi silná psychická závislost, fyzická závislost, ale nemusí pokaždé nastat. Po legálním kofeinu a nikotinu je u nás nejrozšířenější pervitin. Extáze je novodobou, tzv. "taneční drogou".³⁸

Mezi českými uživateli drog je velmi oblíbený pervitin, který se podává žilně a člověka aktivuje. Pokud člověk prožívá abstinenci, tak se u něj může projevit deprese, někdy se objeví i myšlenky a pokusy o sebevraždu. Oblíbená mezi mladými lidmi je také extáze, tzv. droga diskoték, nebo-li taneční droga. Má výrazný aktivizující účinek, v mozku se vytváří více serotoninu, který dodává dobrou náladu, pozitivní emoce a euforii. Člověk je méně agresivní. Po odeznění působení extáze se opět dostává abstinenci syndrom ve formě únavy a dalších příznaků, jako jsou únava, deprese a jiné. Při dlouhodobém užívání dochází k poškození paměti a mohou vzniknout poruchy nálad, v krajním případě může v důsledku intoxikace dojít až ke smrti.³⁹

2.6 Narkotická analgetika

Narkotická analgetika se řadí k neúčinnějším analgetikům. Tyto látky zvané anodyna tlumí bolest a vyrábějí se ze dvou hlavních zdrojů, a to z opiového máku,

³⁷VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

³⁸SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

³⁹VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

nebo ze syntetických surovin. Patří do skupiny opiátů. Látky vyráběné z přírodního máku, jako jsou opium, heroin, morfin a jiné, se nazývají opiáty. Mezi narkotická analgetika řadíme: opium, fentanyl, heroin, hydrokodon, metadon aj. Tyto látky se vážou na opioidní receptory nacházející se v centrálním nervovém systému a v menší míře i v trávicí soustavě. Mohou mít na zdraví negativní účinky, hlavně když dochází k jejich nadužívání. Hlavními účinky užívání opiátů jsou euforie, zklidnění, nevolnost, zúžené zornice, tělesný útlum, nevolnost, znečitlivění, pocit lhostejnosti a útlum dechu. Zejména útlum dechu je velmi nebezpečný, protože člověk se může uvést do stavu, kdy je ohrožen na životě. V lékařství jsou opiody užívány k tlumení a potlačení bolesti, a to hlavně při anestezii. Pokud člověk dlouhodobě užívá opiody na předpis, může vzniknout na tyto léky tolerance a dávky se musí navyšovat a nastává závislost.⁴⁰

Narkotická analgetika vyvolávají velmi rychle biologickou a psychickou závislost. Postupně devastují osobnost, snižují sebekontrolu, omezují pozornost, paměť a úsudek. Rychle snižují výkonnost a lidé se chovají asociálně.⁴¹

2.7 Halucinogeny

Halucinogeny jsou chemicky velmi složitou skupinou látek. Dokážou změnit vnímání a myšlenkové procesy. Na zemi je přibližně 500 000 druhů flóry, z toho je do současné doby známo asi 150 rostlin, které mohou být halucinogeny. Na východní polokouli je zhruba 20 druhů, ovšem na západní polokouli najdeme těchto druhů téměř 130. Tyto látky jsou schopny stimulovat centrální nervovou soustavu člověka, proto v minulosti byly považovány za božské rostliny. Lidé je užívali již v raných náboženstvích ve starověkých kulturních územích na celém světě. Například ve staroamerických indiánských říších a asijských nomádských kmenech požívali tyto rostliny k odhalení rebelů, případně k zastrašení obyvatel a získání tak nadvlády. Předávkování v důsledku nesprávného a jen laického dávkování mohlo často vést k pomatení smyslů nebo ke smrti ochrnutím dýchacího centra.⁴²

⁴⁰SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0

⁴¹VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

⁴²FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4.

Mezi halucinogeny patří např. ketamin, LSD, psilocybin, ibogain a další. Je to skupina psychoaktivních drog, které se dělí do tří kategorií. Jde o psychedelika, disociační drogy a delirogeny. Mohou způsobit změny vnímání, emocí, myšlení a vědomí. Na rozdíl od jiných psychoaktivních drog, jako jsou stimulanty a opiáty, které ovlivňují běžné oblasti mysli, jsou zkušenosti po těchto látkách jiné a připomínají stav transu, meditace a snění. Známý syntetický halucinogen je LSD. V padesátých a šedesátých letech minulého století se LSD používalo v medicíně často k léčbě závislosti na drogách, alkoholu a některých neurologických nemocí. Hlavním účinkem psilocybinu, který obsahují houby lysohlávky, je změněné vnímání. Jde např. o vizuální halucinace. Mohou nastat stavy euforie, ale i stavy těžké deprese, porucha vnímání reality, kterou není člověk schopen reálně vyhodnotit a nebo má zhoršené sebeovládání. Tyto stavy mohou vést k náhlému jednání, které může přímo ohrožovat na životě. Je zjištěno, že halucinogeny nevedou k biologické závislosti, ale reálně vzniká často psychická závislost. Mohou se objevit i přechodně psychotické stavy.⁴³

2.8 Nové syntetické drogy

Jako nové syntetické drogy, jinak také legal highs (legální opojení), party drugs, designer drugs, research chemicals, dancedrugs, ecstasy-like substances, herbal highs/herbalecstasy, se označuje velká skupina látek, se kterými se velmi často setkáváme mezi našimi uživateli. Ilegální výrobci se snaží vyrobit látku, která není na seznamu ilegálních substancí, a tím se vyhnout legislativnímu postihu. Mezi mladými lidmi rychle roste popularita nových syntetických drog, mladí lidé chtějí stále nové zážitky, přebít nudu, nebo získat psychedelické zkušenosti.⁴⁴

Vláda České republiky stanovila, které látky patří mezi návykové látky ve svém Nařízení vlády o seznamech návykových látek č. 463/2013 Sb. V přílohách nařízení je přesně vyjmenován seznam látek, které spadají do tohoto okruhu.

2.9 Kombinace návykových látek

Ke kombinaci různých návykových látek se uchylují jedinci, kteří chtějí znásobit účinky drogy, kterou užívají. Některé kombinace však mohou být nebezpečné a

⁴³VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

⁴⁴Nové syntetické drogy [online]. [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/>

přímo ohrožovat uživatele na životě. Zejména kombinace látek s tlumivým efektem a alkoholu může vést k útlumu dechového centra a následné smrti. Dále například kokain stimuluje srdce, heroin stahuje plíce a tato kombinace může být rovněž fatální.⁴⁵

Aktivační úroveň člověka se mění vlivem užívání psychoaktivních látek. Člověk může být buď velmi aktivní, tomu je tak např. po užití pervitinu, nebo může nastat opačná situace, kdy je v útlumu a kdy není jedinec schopen jakékoliv aktivity. K tomu stavu může dojít po užití heroinu, toluenu a jiných podobných látek. Někdo drogu potřebuje, aby byl vůbec schopen nějaké činnosti. Obecně v důsledku užívání této drogy dochází k útlumu výkonnosti, a to se projevuje v zaměstnání, nebo při studiu. Vzniklý návyk na drogu člověka výrazně ochuzuje, a to tak, že život se bez drogy stává stereotypní. Člověk se pak zaměřuje převážně na opatření drogy, její užívání a opakování těchto činností stále dokola. Je paradoxní, že začátek užívání drogy je zpočátku motivace získávat nové zážitky a změnit stereotyp svého života. To se však bohužel podaří jen na krátký čas a jedinec se tak stává závislým, usilovně se snaží objevit stále něco nového pomocí drogy a tato snaha s sebou nese daleko pevnější a těžko zvládnutelný stereotyp.⁴⁶

Návyk na psychoaktivní látky mění celkově a komplexně osobnost jedince. Pokud jedinec dlouhodobě užívá návykové látky, může dojít k závažnému poškození mozku. To se může projevit zdeformovaným citovým prožíváním, kdy uživatel je dráždivý, neklidný, labilní a objevují se až k extrémní citové reakce. Takový jedinec má úzkostnou až depresivní náladu či paranoidní chování. Může dojít i ke změně v kognitivních procesech, když tito lidé nejsou schopni se koncentrovat, uvažují jinak, neorientují se v okolním světě, reagují nepřiměřeně. Marie Vágnerová ve svém díle *Psychopatologie pro pomáhající profese* uvádí, že při dlouhodobém užívání psychoaktivních látek může dojít k podstatnému úbytku kognitivních schopností až s možností následné demence. Člověk závislý na návykových látkách má jinou prioritu hodnot. Postupem času a délky užívání je

⁴⁵KALINA, Kamil. *Drogy v ordinaci praktického lékaře: příručka o drogách, jejich zneužívání a komplikacích pro všeobecnou medicínskou praxi*. Praha: Filia, 1997, c1996. Filia. ISBN 80-901-9665-9

⁴⁶VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

jeho nejvyšší prioritou droga a její získání. Člověk závislý na drogách nemá prakticky budoucnost, nechce si nic plánovat a uvažuje v podstatě jen o současnosti a o tom, jak získat drogu.⁴⁷

3 Legislativa v ČR

Podle článku 2 Listiny základních práv a svobod může každý činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Jinými slovy, co není zákonem zakázáno, je povoleno. Právní úprava je platná pro celý právní systém v naší republice a je tedy závazná i pro drogové trestné činy.⁴⁸

3.1 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Primární drogové trestné činy jsou v trestním zákoníku ukotveny v ustanoveních § 283 – § 287. Tyto paragrafy reflektují zájem společnosti na ochraně obyvatel proti možnému ohrožení, které může vzniknout z nekontrolovaného nakládání s jedy, z užívání omamných a psychotropních látek nebo přípravků obsahujících omamnou nebo psychotropní látku a prekursory. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) navazuje na předchozí právní úpravu a na mezinárodní závazky, které vyplývají z Jednotné úmluvy o omamných látkách (vyhl. č. 47/1965 Sb., ve znění sděl. č. 458/1991 Sb.) a z Úmluvy o psychotropních látkách a Úmluvy proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (sděl. č. 462/1991 Sb.).⁴⁹

Ústava České republiky jasně říká, že Česká republika musí dodržovat závazky vyplývající z mezinárodních dohod. Pokud by došlo ke kolizi vnitrostátní normy s normou mezinárodní, má mezinárodní norma přednost. Z Ústavy České republiky, které má absolutní právní sílu, se vyvodí, jaký je vztah mezi vnitrostátním a mezinárodním právem. V oblasti drogové kriminality působí i různé mezinárodní organizace, jedná se o Evropskou unii, Organizaci spojených národů a další.

⁴⁷VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

⁴⁸Listina základních práv a svobod

⁴⁹ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

Od 1. ledna 2010 nabyl v České republice účinnosti novelizovaný Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Trestní zákoník upravuje proti předchozí úpravě jinak pojetí trestnosti činu. Předchozí kodifikace byla založena na základě formálně-materiálním, současný zákoník je postaven na základě formálním. Pro trestnost činu tak stačí naplnění všech znaků skutkové podstaty a naplnění společenské škodlivosti tak, že už nestačí uplatnění odpovědnosti dle jiného právního předpisu (jedná se hlavně o zákon o přestupcích).⁵⁰

3.1.1 Obecná a zvláštní část trestního zákoníku

Trestní zákoník se dělí na obecnou a zvláštní část. Obecná část určuje právní instituty, které jsou společné pro všechny trestné činy nebo jejich skupiny. V obecné části je obsažena právní úprava působnosti trestných činů. Zvláštní část je v podstatě katalog jednotlivých trestných činů, které jsou utříděny podle chráněného společenského zájmu. Upravuje základy trestní odpovědnosti, přípravu a pokus trestného činu, zavinění a určuje, kdo je pachatelem, spolupachatelem a účastníkem. Jsou zde uvedeny okolnosti, které vylučují protiprávnost činu a druhy zániku trestní odpovědnosti. V obecné části nalezneme právní úpravu trestního postihu, jako druhy trestů a další ochranná opatření. Dále jsou tam uvedeny obecné zásady pro jejich ukládání. Jsou zde uvedeny též podmínky pro zahlazení odsouzení a následně účinky zahlazení. Při užití právních norem se vždy pracuje zároveň s obecnou i zvláštní částí.⁵¹

Zvláštní ustanovení se zabývá pachatelem trestného činu, který spáchal ve prospěch organizované zločinecké skupiny a ukládá trest tomuto pachateli. Zvláštní ustanovení se zabývá také mladistvými, když odkazuje na Zákon č.218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže. Trestní zákoník vyslovuje v § 37–38 zásady, dle kterých se postihuje. V § 39–45 jsou zvláštní ustanovení pro tresty. Pokud se ukládá trest nebo ochranné opatření musí se použít tyto zásady: jde o zásadu zákonnosti (§ 37 odst. 1), ta znamená, že trestní postihy se dají ukládat

⁵⁰ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁵¹JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

jen na základě zákona. Dále je to zásada humanity (§ 37 odst. 2), kde je ukotveno, že pachateli se nemohou uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Také jejich výkonem se nesmí ponížít lidská důstojnost. Tato zásada se vztahuje na ukládání, ale i na vykonání sankce. Další zásadou je zásada přiměřenosti (§ 38 odst. 1). Společně se zásadou zákonnosti se jedná o druhou stěžejní zásadu sankcionování, která spočívá v individualizaci sankce. Zásada subsidiarity přísnější sankce (§ 38 odst. 3) znamená, že jestli je uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena sankce pro pachatele citelnější. V neposlední řadě musí být uplatněna zásada zohlednění zájmů poškozeného (§ 38 odst. 3), když se přihlíží nejen k materiálnímu aspektu (poskytnutí náhrady škody), ale i povinnosti pachatele omluvit se veřejně nebo osobně poškozenému.⁵²

3.1.2 Trestný čin

Trestní právo v České republice je odvětvím veřejného práva, kde je mimo jiné uvedeno, jaké jednání je trestný čin, konkrétně je to v § 13. Dle tohoto paragrafu je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a který má všechny znaky uvedené v takovém zákoně. V odstavci 2 tohoto paragrafu je uvedeno, že k trestní odpovědnosti za trestný čin je nutné úmyslné zavinění, pokud není v trestním zákoně stanoveno, že stačí zavinění z nedbalosti.⁵³

3.1.3 Skutková podstata trestného činu

Skutková podstata je základní formální znak trestného činu. Je to souhrn znaků trestného činu určitého druhu, kterými se od sebe jednotlivé trestné činy či skupiny trestných činu odlišují. Společenská škodlivost není znakem skutkové podstaty trestného činu, ale jen charakterizuje trestný čin, který ale musí mít zároveň znaky některé skutkové podstaty. Tyto znaky skutkové podstaty trestného činu vyjadřují typové znaky daného trestného činu. Skutková podstata se skládá z objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky.⁵⁴

⁵²BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2.

⁵³JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁵⁴ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1.

Jak je výše uvedeno, skutková podstata trestného činu je jedním z formálních znaků trestného činu, jedná se o právní normu, která obsahuje typové znaky trestného činu uvedeného v trestním zákoně.⁵⁵

Skutková podstata, která je obsažena v zákoně musí vykazovat hlavní znaky typizovaného trestného činu a podle nich se spáchané trestné činy posuzují. Objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka jsou obligatorní znaky trestného činu a jsou obsaženy u každého trestného činu. Nemusí, ale být všechny tyto znaky v zákonném ustanovení vyjádřeny.⁵⁶

3.1.4 Úmysl

Paragraf 15 trestního zákoníku vymezuje co je úmysl. Úmysl může být přímý a nepřímý. Úmysl přímý je takový, kdy pachatel chtěl vědomě způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem, který je chráněn zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může toto porušení způsobit a pokud ho způsobí, je s tímto srozuměn. Srozuměním je myšleno smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoníku může porušit a ohrozit zájem chráněný zákonem. Úmysl nepřímý je situace, kdy pachatel ví, že způsobem, jakým jedná, trestný čin spáchat může, a pro případ, že se tak skutečně stane, je s tím srozuměn.⁵⁷

3.1.5 Postihy za spáchání trestných činů

Dále trestní zákoník uvádí, jaké jsou postihy za spáchání trestných činů a jakým způsobem stát za pomoci orgánů činných v přípravném řízení spáchání těchto činů zjišťuje. Rovněž uvádí, jak pachatele trestat. Trestní zákoník nově stanovil rozdílné trestní sazby za neoprávněné přechovávání drogy pro vlastní potřebu v množství větším než malém u konopných drog a u ostatních omamných či psychotropních látek. Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů závazně stanovilo, jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících, které rostliny nebo houby se

⁵⁵BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2.

⁵⁶ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁵⁷Tamtéž s 55

považují za ty, co obsahující omamnou nebo psychotropní látku a stanovuje jaké je množství větší než malé.⁵⁸

3.1.6 Množství větší než malé

Ve Stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu (sp. zn. Tpjn 301/2013k), které se zabývá výkladem pojmu „množství větší než malé“ u omamných a psychotropních látek a přípravků obsahujících omamné a psychotropní látky a jedů (§ 283, § 284, § 285 trestního zákoníku) se uvádí, jaké je potřebné množství látky pro naplnění znaku trestného činu, spočívajícího v přechovávání omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu. Po formální stránce postačí jakýkoliv způsob držení, aniž by ji pachatel musel mít přímo při sobě. Musí však jít o držení látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele, jinak by se mohlo jednat jen o spotřební držbu. Ve výše uvedeném stanovisku jsou uvedeny v posledním sloupci vpravo nejmenší množství účinné látky ve formě volné báze, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností „množství větší než malé“ dané drogy, specifikované jejím obecným názvem. Pokud je látka obsažena ve formě soli, platí pro určení jejího nejmenšího účinného množství, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností „množství větší než malé“ dané drogy, specifikované jejím obecným názvem standardní přepočtení podle molekulární hmotnosti. V některých případech je pro snazší používání uvedena přímo v tabulce hmotnost nejobvyklejší soli.⁵⁹

Za „množství větší než malé“ ve smyslu § 284 odst. 1, 2 trestního zákoníku lze obecně považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta. Dále se ve stanovisku uvádí, že při vyhodnocení je nutno vzít v potaz, zda jde o prvokonzumenta, nebo uživatele, který je ve stadiu závislosti. Také je nutné zohlednit i další skutečnosti, které mohou ohrožovat život nebo zdraví uživatele. U látek uvedených v § 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterými se stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění nařízení

⁵⁸BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2.

⁵⁹Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

vlády č. 4/2012 Sb., a v příloze č. 1 k tomuto vládnímu nařízení se za „množství větší než malé“ bere takové množství, které podle současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví. (příloha č. 1). Pokud množství omamné a psychotropní látky u pachatele, který přechovával takovou látku pro vlastní potřebu, nedosáhne „množství většího než malého“, půjde při splnění ostatních zákonných znaků jen o přestupek dle § 39 odst. 2 písm. a) zákona o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, neboť neoprávněně přechovával v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.⁶⁰

Pro potřeby trestního řízení a práci policie je zpracovaná závazná tabulka, která je uvedena jako příloha ke Stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013 se všemi druhy omamných a psychotropních látek dostupných v České republice.

„V následující tabulce jsou uvedeny v posledním sloupci vpravo nejmenší množství účinné látky ve formě volné báze, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností "množství větší než malé" dané drogy, specifikované jejím obecným názvem. Pokud je látka obsažena ve formě soli, platí pro určení jejího 'nejmenšího účinného množství, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností "množství větší než malé" dané drogy, specifikované jejím obecným názvem' standardní přepočítání podle molekulární hmotnosti.“⁶¹

⁶⁰Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu. www.policie.cz [online]. [cit. 2022-12-31].

⁶¹<https://www.policie.cz/soubor/tabulka-mnozstvi-vetsi-nez-male-duben-2014.aspx> s. 1

Tabulka nejčastěji užívaných návykových látek v České republice s uvedeným množstvím účinné látky, které je považováno za množství větší než malé pro účely trestního zákoníku.

Typ látky (obecně vžitý název)	Množství větší než malé	Nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka označená jako droga, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé
Pervitin	více než 1,5 g	0,5 g a 0,6 g (hydrochlorid)
Heroin	více než 1,5 g	0,2 a 0,22 g (hydrochlorid)
Marihuana	více než 10 g sušiny	1 g
Extáze (MDA)	více než 4 tablety/kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	0,33 g a 0,40 g (hydrochlorid)
Amfetamin	více než 2 g	0,73 g a 1,0 g (sulfát)
DMT	více než 0,60 g práškovité či krystalické substance, 0,5 l nápoje Ayahuasca	0,150 g
Hašiš	více než 5 g	1 g
Lysohlávky a další houby obsahující psilocin nebo psilocybin	více než 40 plodnic houby	0,05 g báze (psilocinu) nebo odpovídající množství psilovybinu (fosfátového esteru psilocinu)
Opium		0,7 g

V prostředním sloupci je uvedeno nejmenší množství účinné látky, které je obsaženo ve směsi a dosahuje hmotnosti množství větší než malé dané drogy.⁶²

⁶²<https://www.policie.cz/soubor/tabulka-mnozstvi-vetsi-nez-male-duben-2014.aspx>

3.1.7 Zvláštní část trestního zákoníku

Trestnými činy přímo souvisejícími s nedovoleným nakládáním s drogami se zabývá část druhá - zvláštní část trestního zákoníku Hlava VII, kde jsou shrnuty trestné činy obecně nebezpečné. Drogové trestné činy jsou obsaženy v ustanoveních paragrafů č. 283–287. Konkrétně jde o tyto trestné činy:

§ 283 – Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku, kdy skutkovou podstatou je výroba a další taxativně stanovené nakládání s omamnou a psychotropní látkou, prekursorem či jedem

§ 284 – Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, dále

§ 285 – Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

§ 286 – Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

§ 287 – Šíření toxikomanie. Trestný čin šíření toxikomanie kriminalizuje toho, kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ho v tom podporuje, anebo toho, kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří.

Výše uvedená ustanovení nahradila předchozí znění § 187–188 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona (platného do 31. 12. 2009). V platnosti zůstává, že jakákoliv neoprávněná manipulace s omamnou či psychotropní látkou je protiprávním jednáním, které je postihováno jako trestný čin, nebo jako přestupek. Trestní zákoník tak navazuje na předchozí právní úpravu na základě mezinárodních závazků, které vyplývají z Jednotné úmluvy o omamných látkách.⁶³

Trestný čin podle § 283 trestního zákona – nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy definuje, že kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán

⁶³Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

dle odstavce 1 odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem. V § 283 odstavec 2 je přesně stanoveno, jak bude pachatel potrestán, jedná se o potrestání odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku, spáchá-li tento trestný čin jako člen organizované skupiny, nebo byl v posledních třech letech odsouzen, nebo potrestán, dále se může jednat o trestný čin značného rozsahu vůči dítěti, pak bude pachatel potrestán odnětím svobody na osm až dvanáct let, nebo propadnutím majetku. Pakliže pachatel způsobil činem těžkou újmu na zdraví, nebo jej spáchal v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo vůči dítěti mladšímu 15 let bude podle odstavce 3 potrestán odnětím svobody na osm až dvanáct let. Pokud pachatel způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt, nebo má v úmyslu pro sebe nebo jiného získat prospěch velkého rozsahu, je ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více zemích, bude potrestán dle odstavce 4 odnětím svobody na deset – osmnáct let nebo propadnutím majetku. Odstavec 5 uvádí, že příprava trestného činu dle § 283 trestního zákoníku je trestná. Příprava je definována v § 20 trestního zákoníku, který uvádí, že se musí jednat o úmyslný trestný čin a současně dle § 14 ods.3 trestního zákoníku se musí jednat o zvlášť závažný zločin, kde trest odnětí svobody je stanoven horní hranicí trestní sazby nejméně na deset let.⁶⁴

Trestný čin podle § 283 společně s trestným činem dle § 284 trestního zákoníku jsou nejčastější trestné činy ve sféře drogové problematiky.⁶⁵

Proto bych se chtěl blíže zaměřit na trestný čin dle § 283, kdy skutkovou podstatou je výroba a další taxativně stanovené nakládání s omamnou a psychotropní látkou, prekursorem či jedem. Jde například o pěstování rostliny konopí jako zasetí semene nebo zasazení výpěstku rostliny, následnou péči o růst rostliny a eventuálně její sklizeň. Obecně platí, že pěstování jakékoli rostliny obsahující omamné nebo psychotropní látky bez náležitého povolení je nedovolené.

V ustanovení trestného činu dle § 283 trestního zákoníku není podmínka, která by ukládala, že pro vznik trestní odpovědnosti za trestný čin dle § 283 trestního

⁶⁴Trestní zákoník 40/2009 Sb.

⁶⁵Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

zákoníku je nutné, aby pachatel neoprávněně nakládal s látkou ve větším množství než malém, ale musí jít pouze o látku, která je zakázaná a je obsažena v nařízení vlády č. 463/2013. U tohoto trestného činu stačí jakékoliv množství drogy, bez ohledu na to, zda je distribuována, nebo vyráběna. Pokud jde o výrobu pro sebe, tak toto je trestné dle paragrafu 283. V ustanovení není zmíněno peněžité či srovnatelné plnění, proto se trestného činu dopustí i ten, kdo předá zakázanou látku zdarma. V tomto paragrafu je rozsáhlý popis drogové trestné činnosti, protože kromě držení drogy pro vlastní potřebu, což je upraveno v § 284 trestního zákoníku, postihuje veškeré dispozice s drogou.⁶⁶

3.1.8 Trestný čin § 283 trestního zákoníku a jeho skutková podstata

- **Objekt § 283**

Objekt je definován jako zájem na ochraně společnosti spolu s možným ohrožením jednotlivců. Ohrožení způsobené trestnými činy drogového charakteru vzniká z neoprávněného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, jedy, prekursory a přípravky, které obsahují omamnou nebo psychotropní látku.⁶⁷

- **Objektivní stránka § 283**

Objektivní stránka trestného činu podle § 283 trestního zákoníku je založena na jednání, kterým se pachatel dopouští nedovoleného nakládání s omamnou a psychotropní látkou, přípravkem obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursorem nebo jedem. Za toto jednání se považuje výroba, dovoz, vývoz, průvoz, nabízení, zprostředkování, prodej, opatření látky pro jiného a přechovávání pro jiného.⁶⁸ K naplnění objektivní stránky postačí porušení jediného z výše uvedených jednání, jde o alternativní skutkovou podstatu.

⁶⁶ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁶⁷Tamtéž s 66

⁶⁸ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1.

- **Subjekt § 283**

Pachatelem trestného činu dle § 283 trestního zákoníku může být kdokoliv, kdo splňuje podmínky dle § 25 a § 26 trestního zákoníku. Nejsou vyžadovány žádné zvláštní schopnosti ani zvláštní postavení. Jedná se tedy o subjekt obecný. Tohoto trestného činu se může dopustit fyzická osoba, ale i právnická dle § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.⁶⁹

- **Subjektivní stránka § 283**

Subjektivní stránka trestného činu vyžaduje úmyslné zavinění, postačí, pokud se bude jednat o úmysl eventuální.⁷⁰

- **Prekursor**

Prekursorem je podle § 2 písm. c) zákona o návykových látkách, látka uvedená v kategorii 1 přílohy předpisu Evropských společenství (nařízení Rady ES č.1111/2005). Zacházení s prekursory se rozumí činnosti uvedené v předpisech Evropské unie (Evropské společenství) a je k němu potřeba povolení podle přímo použitelných předpisů Evropské unie.⁷¹

Ze stanoviska Nejvyššího soudu k nedovolené výrobě a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, prekursory, výrobě a držení předmětů k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu vyplývá, že léčivé přípravky humánní a léčivé přípravky veterinární určené pro léčebné účely nelze brát za prekursory podle § 283 odst.1 trestního zákoníku a to ani pokud sami obsahují prekursor, není přitom rozhodné odkud takové léčebné přípravky pochází. Léčivé přípravky obsahující prekursor jako je efedrin a pseudoefedrin (např. lék Modafen), které člověk podává za účelem léčby sobě nebo jinému se považují za jiný předmět, který je určený k nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek, než prekursor ve smyslu § 286 trestního zákoníku.⁷²

⁶⁹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁷⁰Tamtéž s 69

⁷¹ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁷²Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. Tpjn 301/2018

3.1.9 Neoprávněná výroba

Neoprávněnou výrobou se dle soudní praxe, rozumí vytvoření či zhotovení psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu. V tomto případě může jít o výrobu průmyslovou, ale i řemeslnou. Jednotná Úmluva o omamných látkách článkem 1 písm. n) definuje výrobu, jako všechny procesy, vyjma produkce, které umožní získat omamnou látku. Je zde zahrnuta i přeměna a čišťení takových látek v jinou drogu. Pojem produkce je v Jednotné úmluvě o omamných látkách definovaný v článku 1 písm. t).⁷³

Pachateli, aby byl odpovědný za trestný čin dle § 283 trestního zákoníku, stačí, aby drogu vyrobil. Trestní odpovědnost neuvádí podmínku s drogou obchodovat, pokud se tak ale stane, tak je touto skutečností ovlivněn stupeň posouzení společenské škodlivosti. Jde o jednání, kterým se snaží pachatel, poskytnout jinému látku, které jsou vyjmenované v ustanovení § 283 trestního zákoníku. Aby vznikla trestní odpovědnost pachatele, stačí, aby nabídka byla splněna alespoň jednou, a to bez ohledu na to, zda nabídka byla přijata. Může jít pouze o jedinou nabídku jakéhokoliv množství drog.⁷⁴

Pěstování rostlin, které obsahují omamnou nebo psychotropní látku, pro vlastní potřebu, upravuje privilegovaná skutková podstata § 285. Jenom vypěstování rostlin, které slouží k nedovolené výrobě drogy, lze považovat za opatření rostliny ve smyslu § 286 odst. 1 trestního zákoníku a hraje zde velkou roli možnost, že pouhé vypěstování rostliny již není samotnou výrobou ve smyslu § 286 odst. 1 dle trestního zákoníku, nebo přechováváním pro jiného dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku nebo přechováváním pro vlastní spotřebu dle § 284 odst. 1, 2 trestního zákoníku.⁷⁵

3.1.10 Zprostředkování

Zprostředkováním je myšlen kontakt mezi osobami, které nakládají s omamnými nebo psychotropními látkami, ale také s přípravky, které obsahují návykové

⁷³Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách

⁷⁴ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁷⁵Tamtéž s 74

látky, prekursory nebo jedy a záměrem tohoto kontaktu je dodávka návykové látky. Ten, kdo zprostředkuje dodávku látky, tak s ní sám dále nenakládá. Nakládáním je myšlen další prodej, odkup, darování či jiné manipulace. Zpravidla se jedná o zprostředkování mezi prodejcem a kupujícím, když prodejce může být zároveň dealerem nebo výrobcem. Někdy může jít o situaci, kdy zprostředkováním se rozumí spojení mezi osobou, která dodá nebo obstará jiným způsobem látku pro jiného. Může se jednat o darování drogy osobě, která takový dar přijme.⁷⁶

3.1.11 Prodej omamné a psychotropní látky

Prodej je stav, kdy prodávající prodal kupujícímu za předem dohodnutou cenu jakoukoliv omamnou a psychotropní látku, jed, přípravek nebo prekursor, který takovou látku obsahuje. Nejde však jen o situaci, kdy takové předání je konečný prodej. Může jít i o distribuci dealerem. Nelze-li jasně dokázat, že se pachatel dopustil prodeje, situace se vykládá tak, že došlo k jednání, při kterém došlo k opatření omamné a psychotropní látky jiným způsobem. Určujícím znakem u prodeje, nabídky či zprostředkování je neoprávněnost a to, že toto konání směřuje vůči jinému.⁷⁷

3.1.12 Neoprávněné opatření omamné a psychotropní látky

Neoprávněné opatření omamné a psychotropní látky jinému je stav, kdy osoba obstará omamnou a psychotropní látku nějaké jiné. K obstarání dojde jiným způsobem, než je uvedeno v § 283 trestního zákoníku. Myslí se tím takové jednání pachatele, který při obstarávání takové látky svým chováním naplní znak skutkové podstaty jiného trestného činu. Může jít například o podvod, krádež. Aby však takové jednání bylo trestné, musí se jednat o opatřování látky vždy jiné osobě. Kdyby obstarával látku jen pro vlastní potřebu, tak se jedná o přechovávání, což by zakládalo trestní odpovědnost dle § 284 odst. 1 trestního zákoníku, ale jen v případě, že přechovávání drogy by bylo ve větším množství než malém.⁷⁸

⁷⁶ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1. s. 3732.

⁷⁷ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁷⁸JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

3.1.13 Přechovávání, držba

V § 283 je uveden pojem přechovávání. Tohoto jednání se dopouští pachatel, který má nedovolenou látku ve své držbě, přitom není nutné, aby ji měl stále u sebe, ale stačí, když pachatel má takovou látku uloženou u sebe doma, dále se zkoumá, jak dlouho jí vlastní. Délka držení hraje roli při stanovení a výměře trestu. Jestliže pachatel drží omamnou nebo psychotropní látku jen pro sebe, bude takové jednání posuzováno dle § 284 trestního zákoníku. Od již zmiňovaného ustanovení § 284 trestního zákoníku, ale § 283 trestního zákoníku neurčuje množství omamné a psychotropní látky k tomu, aby se jednalo o trestný čin. Pro trestní odpovědnost pachatele podle § 283 trestního zákoníku stačí jakékoliv množství držení omamné a psychotropní látky. Přechovávání omamné nebo psychotropní látky musí být vykonáváno pro jiného, tedy pro osobu, která je jiná než samotný pachatel. Tím, že pachatel přechovává pro jiného již naplňuje znaky trestného činu dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku. Znovu uvádím, že množství držené látky hraje zásadní roli při kvalifikaci skutku a určení výše trestu.⁷⁹

3.1.14 Trestný čin § 284 trestního zákoníku a jeho skutková podstata

- **Objekt § 284**

Chráněným zájmem u § 284 je ochrana společnosti a jednotlivců proti možnému ohrožení života a zdraví konzumentů konopných drog pramenící z „*nekontrolovaného nakládání s omamnými a psychotropními látkami konopí a pryskyřice z něho nebo látkami obsahující jakoukoli složku THC v případech určených pro vlastní potřebu, jsou-li v množství větším než malém.*“⁸⁰

- **Objektivní stránka § 284**

Objektivní stránka trestného činu podle § 284 trestního zákoníku je založena na jednání, kterým se pachatel dopouští pro vlastní potřebu neoprávněného přechovávání v množství větší než malém omamnou látku konopí, pryskyřici

⁷⁹Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu. www.policie.cz [online]. [cit. 2022-12-31].

⁸⁰ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1. s. 3732.

z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC).⁸¹

- **Subjekt § 284**

Pachatelem trestného činu dle § 284 trestního zákoníku může být kdokoliv, kdo splňuje podmínky dle § 25 a § 26 trestního zákoníku. Jedná se o subjekt obecný. Tohoto trestného činu se může dopustit fyzická osoba, ale i právnická dle § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.⁸²

- **Subjektivní stránka § 284**

Subjektivní stránka trestného činu vyžaduje úmyslné zavinění, postačí pokud se bude jednat o úmysl eventuální.

- **Přechovávání ve smyslu § 284 trestního zákoníku**

Přechováváním se myslí jakýkoliv způsob vlastnění konopí, pryskyřice z konopí nebo držení jiné omamné nebo psychotropní látky, nebo jiné psychotropní látky obsahující THC, nebo držení jiné omamné nebo psychotropní látky. Pachatel nemusí mít látku u sebe, postačuje, když látku má u sebe doma.⁸³

3.1.15 Trestný čin § 285 nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

§ 285 se zabývá neoprávněným pěstováním rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, a to pro vlastní potřebu v množství větším než malém, dle odstavce 1 se jedná pouze o rostlinu konopí. Dle odstavce 2 se jedná o neoprávněné pěstování houby nebo jiné rostliny, než je uvedeno v odstavci 1 pro vlastní potřebu v množství větším než malém, která obsahuje omamnou nebo psychotropní látku. Ve srovnání s § 283 - § 284 jsou tresty za takovýto trestný čin

⁸¹§ 284, odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

⁸²ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁸³Tamtéž s 82

znatelně nižší, a to z důvodu, že pěstitel dále nenavazuje na další trestnou činnost jako je distribuce.⁸⁴

3.1.16 Trestný čin § 286 výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

§ 286 se zabývá neoprávněnou výrobou pro sebe, nebo opatřením jiné osobě, anebo přechováváním prekursoru nebo jiného předmětu určeného k výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje tuto látku, nebo jed. Prekursorem je látka uvedená v příloze č. 9 zákona o návykových látkách. Obecně se dá říci, že prekursor je látka určená k výrobě drogy v jakémkoli fyzikálním stavu.⁸⁵

3.1.17 Trestný čin § 287 šíření toxikomanie

Trestný čin dle § 287 se zabývá sváděním jiného ke zneužívání návykové látky jiné než alkoholu, nebo ho v tom podporuje, podněcuje, nebo šíří. K naplnění zákonných znaků trestného činu ale není nutné, aby osoby, které jsou ovlivňovány, byly skutečně ovlivněny. Jde o tzv. trestný čin ohrožovací, který je uskutečněn již samotným podporováním nebo naváděním. Podněcování nebo šíření může být pomocí masových médií nebo i ústním propagováním.⁸⁶

3.1.18 Soudní rozhodnutí související s § 283 trestního zákoníku

Soudní rozhodnutí vydané Okresním soudem v Berouně č.j. 8 T 48/2018 – 244 ze dne 12. 7. 2018

Jedná se o rozsudek, kdy je pachatel uznán vinným z trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283, odst. 1 a 2 písm. b) trestního zákoníku. Uvedeného trestného činu se dopustil

⁸⁴JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁸⁵ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁸⁶Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

tím, že nabídl k užití drogu metamfetamin, zakoupil přesně nezjištěné množství drogy metamfetamin za účelem následného prodeje a dále opakovaně zprostředkoval prodej pervitinu (jedná se tedy o dokonaný trestný čin). Tohoto jednání se dopustil, ačkoliv byl již dříve rozsudkem Okresního soudu v Berouně sp. zn. 2 T 47/2016 ze dne 30. 6. 2016 odsouzen pro zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283, odst. 1 a 2, písm. b) trestního zákoníku k podmíněnému trestu odnětí svobody s dohledem ve výměře 30 měsíců se zkušební dobou trvání 42 měsíců, tj. do 11. 1. 2020. Soud dotyčného pachatele odsoudil k souhrnnému trestu odnětí svobody při dolní hranici trestní sazby uvedené v § 283, odst. 2 trestního zákoníku v trvání 3 let do věznice s ostrahou dle § 56, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. V odůvodnění soud uvedl, že za zásadní usvědčující důkaz považuje odposlechy telefonních hovorů. Odposlechy byly pořízeny v jiných trestních věcech, jsou ale použitelné podle § 88, odst. 6 trestního řádu i ve stávající trestní věci, neboť ve všech případech se jedná o drogovou trestnou činnost. Soud při stanovení výše trestu zohlednil to, že obžalovaný není „klasickým“ dealerem, který se snaží pro vlastní obohacení prodat dále drogu co největšímu počtu osob, nýbrž „pouze“ v jednotkách případů zprostředkoval prodej drogy, aby se z prodeje dostalo i na něj. V pěti případech buď zprostředkoval prodej nebo sám nabízel drogu pervitin, čímž se dopustil recidivy. Soud neshledal u obžalovaného žádnou polehčující okolnost, naopak výrazně přitěžující okolností je opakovaná identická drogová trestná činnost pachatele. Pachatel byl odsouzen za zprostředkování a prodej drogy s obsahem metamfetaminu, čímž naplnil znaky skutkové podstaty dle § 283 trestního zákoníku.⁸⁷

Soudní rozhodnutí vydané Okresním soudem v Pardubicích č.j. 1 T 93/2020-156 ze dne 27.7.2020

Toto soudní rozhodnutí se zabývá trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283, odst. 1 trestního zákoníku, který byl proveden pachatelem ve věznici během výkonu trestu odnětí svobody. Pachatel během vycházky ve dvoře věznice hodil, s úmyslem

⁸⁷https://justice.cz/documents/19609/2884460/_3_252_2022.pdf/4012dc31-5287-4c5b-b70d-bec0948e6796

distribuce, bateriový článek zelené barvy, na němž bylo přilepené papírové psaníčko, které obsahovalo metamfetamin. V té době prováděli vycházku dva odsouzení. K distribuci drogy ale nedošlo, a to z důvodu včasného zásahu příslušníka Vězeňské služby ČR. Následujícím odborným zkoumáním bylo zjištěno, že v materiálu je obsažena psychotropní látka metamfetamin (pervitin) o hmotnosti 51mg. Látka metamfetamin je podle zákona o návykových látkách zařazena jako zakázaná psychotropní látka v seznamu č. 5 psychotropních látek uvedených v příloze č. 5 nařízení vlády č. 463/2013 sb., o seznamech návykových látek. Dopustil se jednání, které směřovalo bezprostředně k dokonání trestného činu, kterého se dopustil v úmyslu neoprávněně jinému opatřit psychotropní látku, když k dokonání trestného činu nedošlo. Tímto svým jednáním spáchal přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku, ukončený ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Za to byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců. Byl zařazen dle § 56 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku do věznice s ostrahou. K jednání před okresním soudem se obžalovaný nedostavil. V odůvodnění soud uvedl, že státní zástupkyně okresního státního zastupitelství podala obžalobu na obžalovaného pro přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku ve stádiu pokusu dle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Soud dospěl k závěru na základě provedeného dokazování u hlavního líčení, že vina obžalovaného pro skutek popsany ve výrokové části rozsudku byla spolehlivě prokázána. Obžalovaný v přípravném řízení k trestnému jednání dle obžaloby nevyprávěl. Byl však ze spáchání skutku nade vší pochybnost usvědčován ostatními důkazy. Jedná se o svědecké výpovědi dozorců, kamerové záznamy z místa činu. Bylo prokázáno, že obžalovaný jednal v úmyslu nedovoleného opatření drogy pervitinu jiné osobě, obžalovaný věděl, že spolu s bateriovým článkem ze dvora oddílu D i psychotropní látku metamfetamin, protože na baterii bylo upevněno psaníčko, ve kterém byl pervitin. Baterie tak zjevně sloužila jenom k přehození věci na místo dvora G. K předání drogy nedošlo díky zásahu příslušníka Vězeňské služby ČR, který rychle přehozený předmět sebral v prostoru vycházkového dvora oddílu G dříve, než ho mohl sebrat kterýkoliv z odsouzených. Jedná-li se o subjektivní stránku trestného jednání, bylo u obžalovaného shledáno

zavinění ve formě přímého úmyslu dle § 15 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, když tento si byl vědom, že poruší zájem na ochraně jiných osob před drogovou kriminalitou. Chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoníku tento zájem porušit. Polehčující okolnosti nebyly soudem shledány, obžalovaný se ke spáchání trestného činu nedoznal, k věci nevyprávěl, a tudíž neprojevil nad činem lítost. Se zřetelem k okolnostem případu a osobě obžalovaného soud považoval za nezbytné uložit trest odnětí svobody nepodmíněný. Uložení jiného trestu s ohledem na osobu obžalovaného nevedlo k tomu, aby vedl řádný život, alternativní tresty by splnily účel pouze za předpokladu, že by změnil přístup k trestné činnosti a měl by bez výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody snahu vést řádný život. Toto nelze brát v úvahu zejména vzhledem k tomu, že obžalovaný jako recidivista s opakovaným delším pobytem ve věznici se dopustil opět dalšího trestného činu. Za přiměřený trest má soud nepodmíněný trest odnětí svobody u spodní hranice zákonné trestní sazby, a to v délce 15 měsíců. Delší trvání trestu nebylo uloženo, neboť se jeví s odstupem času od spáchání činu jako již neúčelný. Trestný čin byl ukončen ve stádiu pokusu, množství pervitinu bylo toliko 51mg, soud proto neměl za nezbytné ukládat delší trest odnětí svobody než 15 měsíců. Na druhou stranu kratší trest odnětí svobody než 15 měsíců by byl ve věci neproporcionálně mírný, a to vzhledem k tomu, že obžalovaný je obecným recidivistou, opakovaně vykonával trest odnětí svobody a tohoto trestného činu se dopustil přímo v rámci výkonu posledního – třetího nepodmíněného trestu odnětí svobody. Byl opětovně kázeňsky řešen pro přítomnost návykových látek v těle a odmítal monitoring na omamné a psychotropní látky. Pro výkon trestu byl zařazen do věznice s ostrahou.⁸⁸

Soud postupoval dle zákonných norem platných v ČR a vzhledem k osobě pachatele nebylo možné přihlídnout k polehčujícím okolnostem.

⁸⁸<https://www.justice.cz/documents/43129/2562745/P%C5%99%C3%ADloha+%C4%8D.+1+k+41+S1+483-21.pdf/6918d03f-158b-4293-8ac9-264c88fcd6e9>

Kauza ayahuasca

V loňském roce vzbudila zájem společnosti kauza Ayahuasca. Úzce souvisí s tématem mé bakalářské práce, lze na ní demonstrovat, jak naše společnost vnímá drogu a jak byl celý případ právně posuzován. Konkrétně se jednalo o to, že dne 28. 1. 2022 byl vynesena Krajským soudem v Ostravě rozsudek v případě pořádání rituálů a seancí, kdy byl podáván klientům psychotropní nápoj ayahuasca, který je připravovaný z jihoamerických lián. Manželský pár, Jaroslav a Karolina Kordysovi, který pořádal tyto seance, dostal nepodmíněné tresty v délce 8,5 a 5,5 roku. Rozporuplné názory na rozsudek pramení zejména z toho, jak uvádí Jindřich Vobořil v Prohlášení k rozsudku v „kauze ayahuasca“, že je zastaralá legislativa v oblasti návykových látek a je nutná změna, vyslovuje přesvědčení, že jsou ukládány extrémně přísné tresty za skutky, které jsou často bagatelní, nebo ne příliš společensky nebezpečné. Nápoj Ayahuasca obsahuje látku DMT, což je látka řazená mezi klasická psychedelika, která nevyvolává fyzickou závislost. Psychedelika jsou podrobována výzkumu a stále více se využívají společně s psychoterapií pro léčení úzkostných a depresivních poruch, nebo různých poruch osobnosti. Je evidentní, že psychedelika nejsou drogou dealerů a gangů a nenesou kriminogenní riziko a riziko závislosti. *„Jsme přesvědčení, že zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník zasluhuje revizi, která by lépe hodnotila skutečnou společenskou škodlivost jednotlivých činů. V obecné části v § 12 odstavec 2 je sice řečeno, že: „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“ A v § 39 odstavec 2 je vysvětleno, že: „Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem. V rozhodovací praxi soudů nejsou vždy tato kritéria uplatňována. Je tudíž možné, že dealer heroinu, který způsobuje těžkou fyzickou závislost a nezřídkou i smrt, dostane nižší trest než šaman, který provádí rituály, které nepoškozují ničí zdraví a nemají ani jiné negativní společenské dopady.“⁸⁹*

⁸⁹<https://www.politika-zavislosti.cz/blog/2022/10/14/stanovisko-ke-kauze-ayahuasca/>

Revidována by měla být i zvláštní část, neboť výše některých trestů porušuje princip přiměřenosti. Například za znásilnění podle § 185 může být pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců (dolní hranice trestní sazby). Jedná se o spodní hranici trestu, ale i tak je zřejmá nepřiměřenost mezi trestáním těchto vysoce společensky nebezpečných trestných činů a tresty za psychedelická sezení, ve kterých nebyl nikdo poškozen a jejich společenská nebezpečnost, pokud jsou prováděna v souladu s nejnovějšími odbornými poznatky, je téměř nulová.⁹⁰

Dle Dleštíkové je v této trestní věci pro soud určující nelegální status látky DMT, když se jedná o omamnou a psychotropní látku, která se nachází na seznamu č. 4 psychotropních látek nařízení č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Soud se soustředil zejména na dlouhodobost a soustavnost konání a konstatoval, že šlo o nakládání s omamnou a psychotropní látkou ve velkém rozsahu a za účelem získat značný prospěch, a to organizovanou skupinou. Na tomto základě byl skutek kvalifikován jako zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dílem dokonaným podle ustanovení § 283 odst. 1, odst. 3 písm. b), písm. c) trestního zákoníku, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu dle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1, odst. 3 písm. b), písm. c) trestního zákoníku, u něhož je stanovena trestní sazba od 8 do 12 let. Dle názoru velké části odborné veřejnosti se soud nezabýval dostatečně, nebo zcela pominul problematiku psychedelických látek, jejich účinků, riziko, nezhodil specifika těchto látek. Jen velmi okrajově se soud zabýval společenskou škodlivostí a konkrétními okolnostmi kauzy. Nezohlednil např. terapeutický potenciál látky DMT, jak vyplývá z vědeckých poznatků, nepřijal společenskou záruku starostky obce, kde probíhaly rituály, vyjádření vězeňského kaplana, nebo psychologa. Rozhodné pro soud bylo jen to, že bylo podávána Ayahuasca s obsahem DMT, v jakém množství, s jakým ziskem a jak dlouho. Pro soud je rozhodující to, že látka DMT je uvedena na seznamu zakázaných omamných a psychotropních látek a nezohlednil žádné souvislosti případu. Trestní postih je samozřejmě legální, ale není legitimní, a to zejména z důvodu ryze formálního

⁹⁰<https://www.politika-zavislosti.cz/blog/2022/10/14/stanovisko-ke-kauze-ayahuasca/>

postupu orgánů činných v trestním řízení ze kterého soud vycházel. Jak odborná, tak neodborná veřejnost vnímá rozhodnutí soudu jako nespravedlivé.⁹¹

Pro úplnost dodávám, že koncem roku 2022 prezident Miloš Zeman udělil milosti všem odsouzeným v této kauze za nelegální obchody s psychotropním nápojem ayahuasca. S ohledem na výše uvedené se domnívám, že udělení milosti prezidentem republiky není v těchto případech řešením, ale je třeba se zabývat problematikou komplexněji, a to hlavně na úrovni zákonodárné a odborné.

3.2 Další právní předpisy týkající se drogové problematiky

3.2.1 Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Tento zákon se zabývá ochranou zdraví a upravuje opatření k ochraně před škodami působenými užíváním návykových látek a působnost správních úřadů a územních samosprávných celků při přijímání a provádění opatření podle tohoto zákona. Tento zákon vstoupil v účinnost 31. května 2017. Hlavním záměrem zákona je posílit ochranu veřejného zdraví před škodami způsobenými návykovými látkami. Zákon má deset hlav, kde je kromě obecných ustanovení vyspecifikováno omezení dostupnosti tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, elektronických cigaret, eventuálně jiných bylinných výrobků používaných ke kouření. Dále zákon pojednává o omezení dostupnosti alkoholických nápojů, popisuje opatření k omezení užívání návykových látek. Dále se zabývá vyšetřením přítomnosti alkoholu a jiných návykových látek, orientační diagnostikou, protidrogovou politikou a působností správních orgánů. V hlavě devět jsou popsány správní delikty a v hlavě deset jsou společná, přechodná a zrušovací ustanovení.⁹²

⁹¹<https://www.kauza-ayahuasca.cz/prohlaseni-odborniku/judr-tereza-dlestikova-ph-d-akademicky-pravnik/>

⁹²Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

3.2.2 Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Tento zákon pojednává o zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, dále zacházení s přípravky obsahujícími návykovou látku a uvedenou látku kategorie 1 podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího prekursory drog a léčivými přípravky obsahujícími uvedenou látku kategorie 1, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi a pěstování máku, konopí, koky a jejich vývoz a dovoz a zneškodňování makoviny. Zákon obsahuje devět hlav, v nichž se zabývá úvodními ustanoveními, působností zákona a pojmy. V hlavě dvě je podrobně popsáno v paragrafovém znění zacházení s návykovými látkami, přípravky, prekursory a pomocnými látkami, zabývá se způsobilostí k zacházení s návykovými látkami a prekursory. V dalších hlavách je v paragrafovém znění uvedeno pěstování konopí, koky a vývoz a dovoz makoviny. V zákoně je rovněž ustanovena ohlašovací povinnost a evidence, kontrola, sankce a zabránění věci.⁹³

Podrobně je seznam návykových látek uveden v nařízení vlády č. 463/2013 Sb. Toto nařízení obsahuje osm příloh, kde jsou detailně uvedeny a popsány všechny návykové látky, které podléhají buď povolení k zacházení, receptu, žádance označené modrým pruhem směřujícím z levého dolního rohu do pravého horního rohu nebo bez. V příloze č. 1 jsou uvedeny omamné látky, které bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví a je nutné omezit manipulaci s látkami pouze na recept nebo žádanku, která je označena modrým pruhem. Mezi nejznámější látky ze seznamu č. 1 patří kokain, koncentrát z makoviny, konopný extrakt, morfin, opium. V příloze č. 2 jsou uvedeny omamné látky, které mohou být zneužívány a bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví a je nutné, aby byly vydávány pouze na recept nebo žádanku bez označení modrým pruhem. Nejznámější látka ze seznamu č. 2 je kodein. V příloze č. 3 jsou uvedeny omamné látky, které při zneužívání bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví a je potřeba zabezpečit, aby tyto látky byly využívány pouze k omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům, které jsou vymezeny v povolení k zacházení. K nejznámějším látkám ze seznamu č. 3 se řadí heroin a konopí (mimo konopí pro

⁹³Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

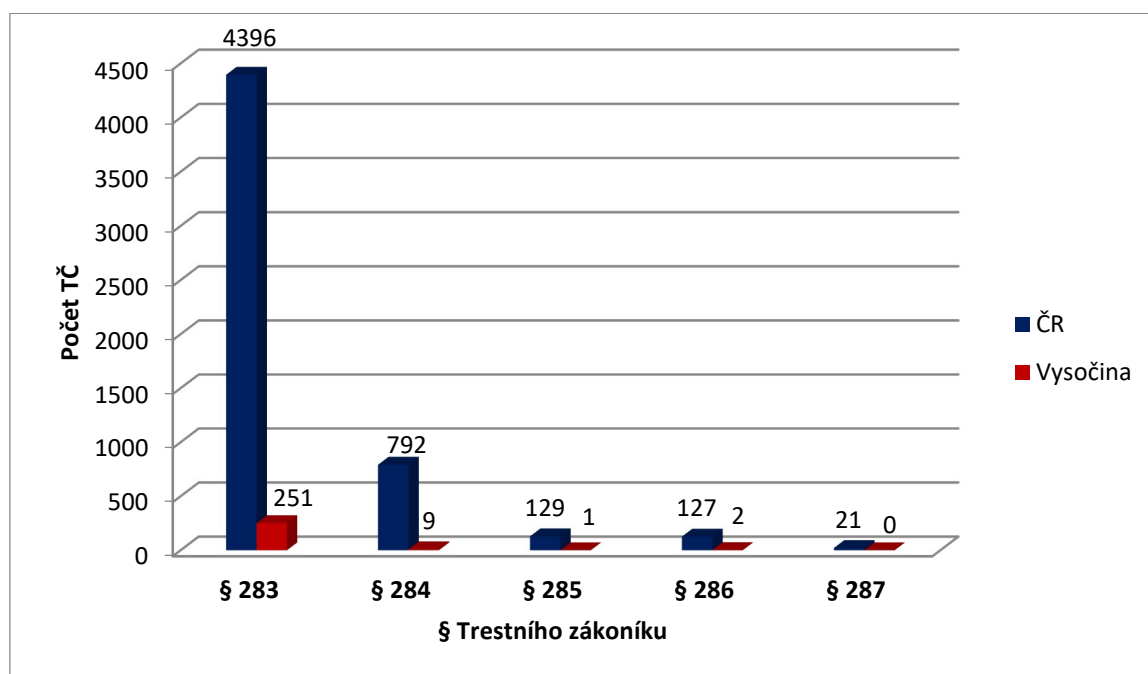
léčebné použití uvedené v seznamu č. 1). V příloze č. 4 jsou uvedeny psychotropní látky, které kvůli rozsahu zneužívání bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví, je nezbytné omezit zacházení s těmito látkami pouze k účelům výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezených v povolení k zacházení. Mezi nejznámější látky seznamu č. 4 se řadí Psilocybin obsažený v lysohlávkách. V příloze č. 5 jsou uvedeny psychotropní látky, které kvůli rozsahu zneužívání bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví, je nutné omezit manipulaci s těmito látkami pouze na povolení k zacházení, recept nebo žádanku s modrým pruhem. Mezi nejznámější látky seznamu č. 5 patří amfetamin, metamfetamin. V příloze č. 6 jsou uvedené zakázané látky například amobarbital, katin. V příloze č. 7 jsou uvedeny psychotropní látky, jejichž zneužívání bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdrav, je nutné omezit manipulaci s těmito látkami pouze na recept nebo žádanku bez modrého pruhu. Mezi nejznámější látky seznamu č. 7 patří barbital, diazepam, klonazepam. V příloze č. 8 jsou uvedeny přípravky, jejichž obsah zakázané látky nesmí překročit přesně vymezenou horní hranici obsahu zakázané látky.⁹⁴

⁹⁴Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů

4 Grafické znázornění vývoje trestné činnosti související s nedovoleným nakládáním s drogami v Kraji Vysočina v porovnání s ČR za období let 2018 – 2022.

Grafické znázornění přehledně ukazuje nápad drogové trestné činnosti v republice v daném roce a z toho podíl Kraje Vysočina. Vycházím ze statistických údajů Policie České republiky, které jsou veřejně přístupné.

1. Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2018

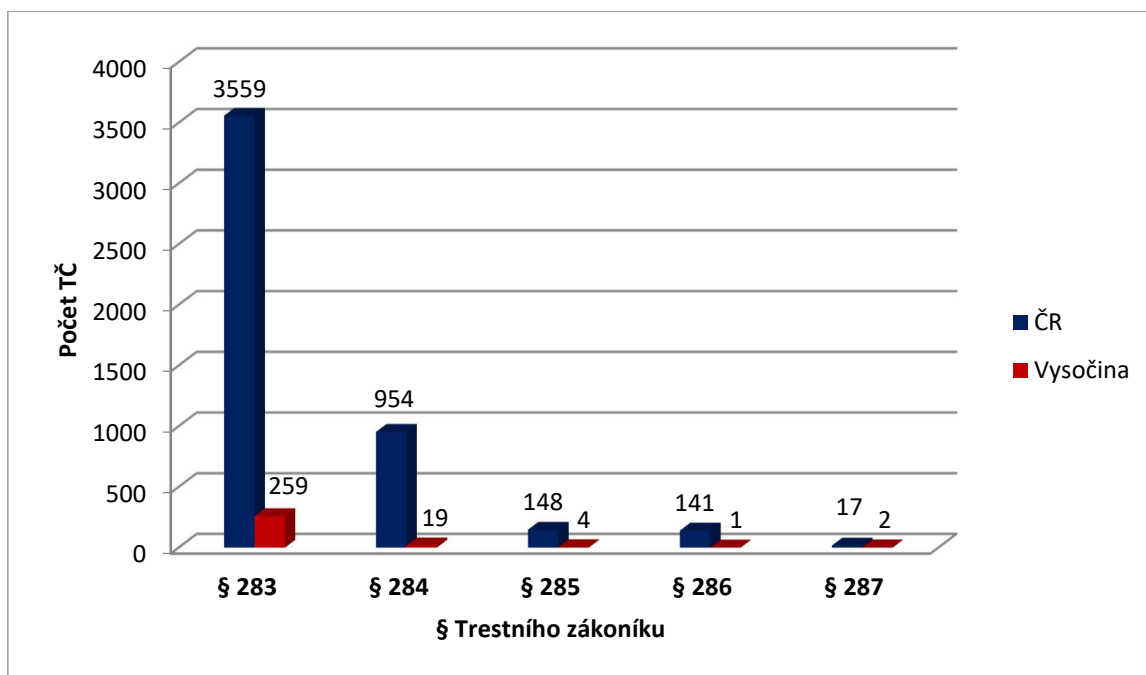

Graf 1: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2018

Bylo zjištěno, že v roce 2018 bylo v České republice podle § 283 – 287 trestního zákoníku evidováno celkem 5465 trestných činů. Podíl Kraje Vysočina na drogové kriminalitě za rok 2018 byl 263 trestných činů. To znamená, že Kraj Vysočina se podílí 4,8 % na celkovém republikovém nápadu.⁹⁵

⁹⁵Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

2.Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v 2019

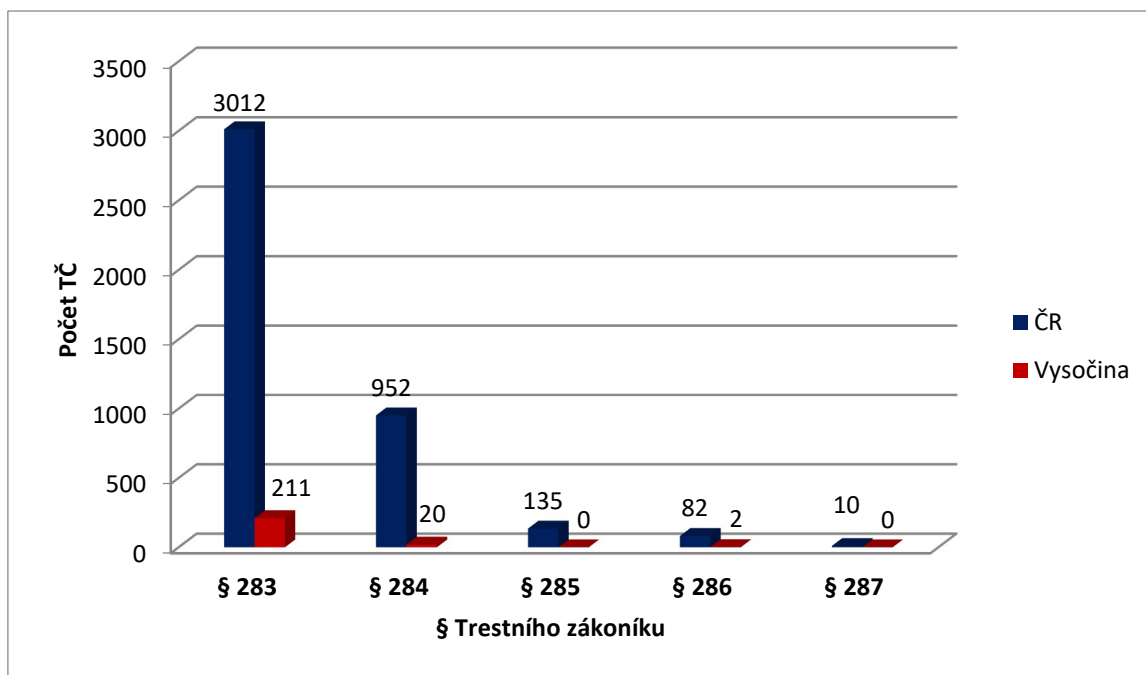

Graf 2: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v 2019

V roce 2019 bylo evidováno celkem v České republice podle § 283 – 287 trestního zákoníku celkem 4819 trestných činů. Podíl Kraje Vysočina na drogové kriminalitě za rok 2019 byl 285 trestných činů. Komparačně bylo zjištěno, že Kraj Vysočina se podílí 5,9 % na celkovém republikovém nápadu.⁹⁶

⁹⁶Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

3. Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2020

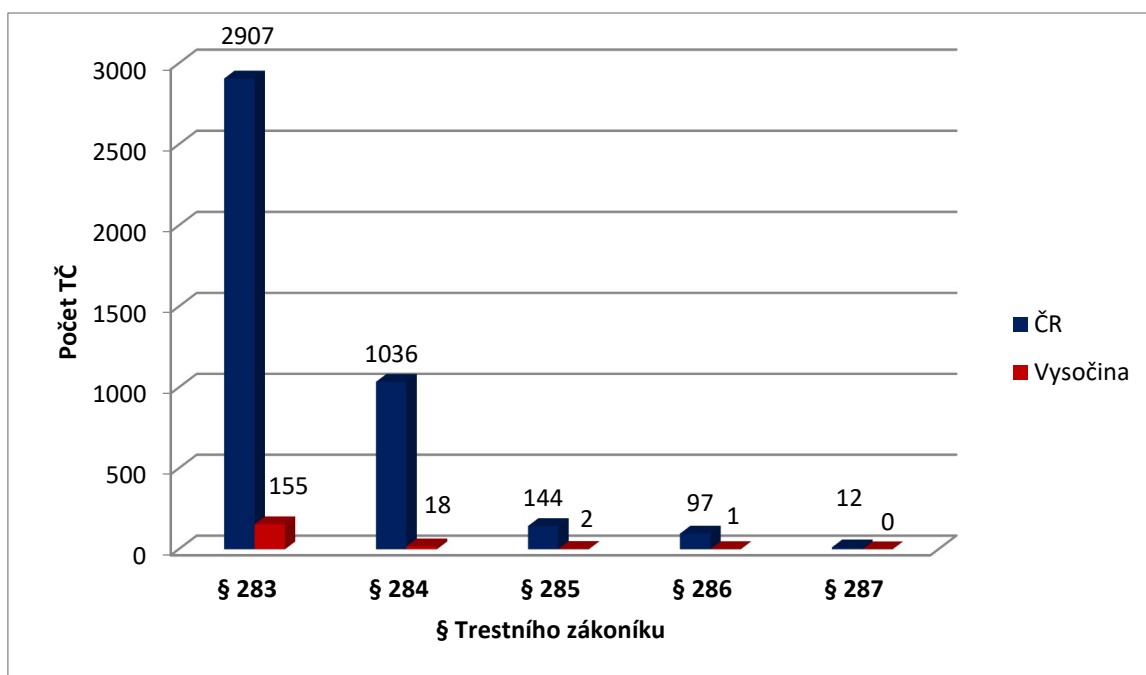

Graf 3: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2020

V roce 2020 bylo evidováno v České republice podle § 283 – 287 trestního zákoníku celkem 4191 trestných činů. Podíl Kraje Vysočina na drogové kriminalitě za rok 2020 byl 233 trestných činů. To znamená, že Kraj Vysočina se podílí 5,5 % na celkovém republikovém nápadu.⁹⁷

⁹⁷Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

4. Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2021

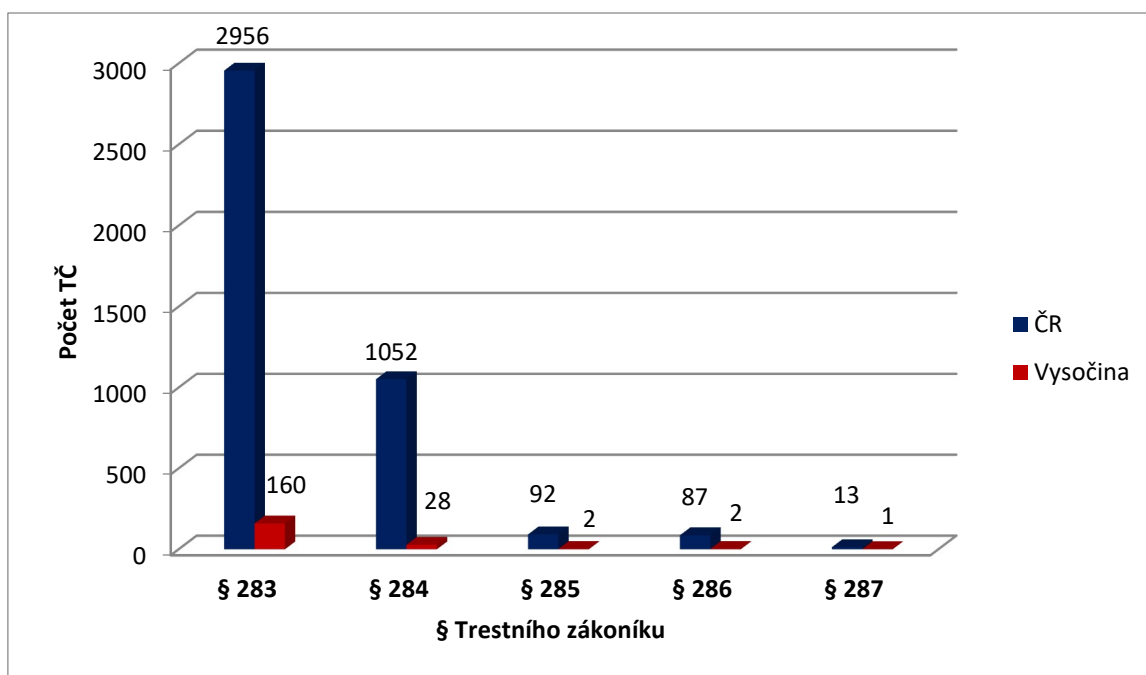

Graf 4: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2021

V roce 2021 bylo evidováno v České republice podle § 283 – 287 trestního zákoníku celkem 4196 trestných činů. Podíl Kraje Vysočina na drogové kriminalitě za rok 2021 byl 176 trestných činů. To znamená, že Kraj Vysočina se podílí 4,2 % na celkovém republikovém nápadu.⁹⁸

⁹⁸Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

5. Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2022

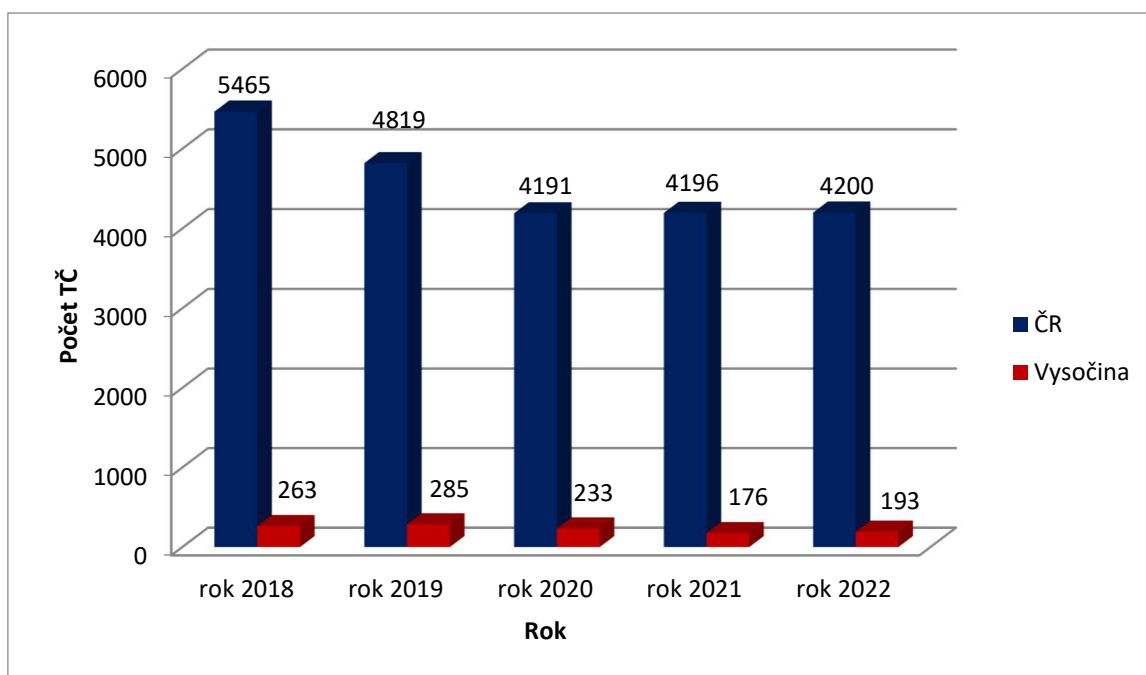

Graf 5: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2022

V roce 2022 bylo evidováno v České republice podle § 283 – 287 trestního zákoníku celkem 4200 trestných činů. Podíl Kraje Vysočina na drogové kriminalitě za rok 2022 byl 193 trestných činů. To znamená, že Kraj Vysočina se podílí 4,6 % na celkovém republikovém nápadu.⁹⁹

⁹⁹Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

6. Celkové počty nápadu trestných činů drogové kriminality na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina za jednotlivé roky

Graf 6: Celkové počty trestných činů drogové kriminality za jednotlivé roky

Kraj Vysočina se podílel na celorepublikovém nápadu drogově trestných činů v roce 2018 procentuálním dílem 4,8 %, v roce 2019 se jednalo o podíl 5,9 % na celkovém republikovém nápadu. Kraj Vysočina se dále v roce 2020 podílí 5,5 % na celkovém republikovém nápadu, v roce 2021 se podílí 4,2 % na celkovém republikovém nápadu a v roce 2022 je to 4,6 % na celkovém republikovém nápadu.¹⁰⁰

¹⁰⁰Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

5 Závěr

Práce je strukturována do pěti celků. V úvodu je nastíněna stručná historie užívání návykových látek, definice návykové látky dle trestního zákoníku a dle zákona o návykových látkách a dle lékařského a sociálního pohledu. Krátce zmiňuji rozdělení návykových látek a rizikové a závislostní chování. Ve druhé části práce popisují jednotlivé návykové látky. Ve třetí části se věnuji legislativě v České republice, která se zabývá drogovou trestnou činností. V části čtvrté jsou zpracovány grafy, které uvádí, jak se vyvíjel nápad drogové trestné činnosti v naší republice a v Kraji Vysočina za období od roku 2018 do roku 2022.

Jak jsem již uvedl, užívání drog je celospolečenský problém, na který však můžeme nahlížet i z jiného úhlu, a to tak, že vyloučíme-li zneužívání, lze využít drogu i pro společensky prospěšný účel. Jedná se zejména o využití drogy pro léčebné účely. Tomuto problému se věnoval mimo jiné i britský psychiatr Humphry Fortescue Osmond (1. července 1917 – 6. února 2004), který je poměrně známý díky studii z konce 50. let, kde se snažil léčit alkoholiky pomocí užití LSD a kde vykazoval 50 % úspěšnost.¹⁰¹

Další z možností využití návykové látky k léčbě lidí je využívání psychoaktivních látek, které působí na centrální nervovou soustavu a dají se tím významně ovlivňovat některé psychiatrické nemoci.

K léčbě závislostí na drogách se používají i jiné psychoaktivní látky, které jsou bezpečnější a s menšími negativními účinky.

Možností je jistě mnoho a současná společnost se pomalu otevírá k využívání těchto způsobů léčby.

V práci jsem se snažil popsat drogově trestné činy dle platné legislativy.

V práci se potvrdil předpoklad, že v posledních 3 letech 2019–2022 nápad drogových trestných činů je nižší a stagnuje. V roce 2019 nápad drogových trestných činů mírně poklesl, v dalších letech 2020 až 2022 stále klesal a následně stagnoval. Tato stagnace může být zapříčiněna celosvětovou pandemií Covid -19,

¹⁰¹Psychoterapeutická databáze. In: <https://dbterapie.cz/encyklopedie/humphry-osmond/> [online]. [cit. 2023-05-29].

kdy byla zavedena omezující opatření týkající se pohybu lidí a poměrně dlouhou dobu platil na našem území nouzový stav. Občané byli omezeni na vzájemném kontaktu. Nedalo se cestovat v rámci republiky a do zahraničí. V současné době se dá předpokládat, že po uvolnění všech opatření v rámci pandemického výskytu Covid-19 bude nápad trestných činů podle § 283–287 trestního zákoníku opět narůstat.

Zneužívání návykových látek je celospolečenský problém, který ovlivňuje všechny sféry života člověka. Ve své práci jsem stručně popsal nejfrekventovanější drogy v naší společnosti a s nimi související nápad trestné činnosti v kontextu celorepublikovém a Kraje Vysočina, kde žiji.

Samostatným problémem je legalizace některých druhů drog. Vnímám, že naše společnost není ještě dostatečně zralá pro přijetí některých drog, zejména těch pro léčebné účely.

Současná trestně právní úprava, která je uvedena v trestním zákoníku, je dle mého názoru odpovídající stávající situaci, v podstatě lze postihnout veškeré formy aktuálně se vyskytující protiprávní činnosti v oblasti drogových trestných činů.

Domnívám se, že řešení protiprávní činnosti v oblasti drogových trestných činů by nemělo spočívat pouze v represii, ale v daleko větší míře by se mělo zaměřit na prevenci. Pokud dojde k protiprávnímu jednání, je třeba nabízet pachatelům a obětem různé cesty ke spravedlnosti a určitému narovnání. Může se jednat o využití různých programů vedenými školenými odborníky, dialog mezi stranami, podpora oběti trestné činnosti, ale i pachatele při jeho zařazení do společnosti. Škála možností je široká a v poslední době se setkávám při práci v terénu stále častěji s ukládáním alternativních trestů nebo zařazením pachatelů do preventivních programů. Vnímám to jako pozitivní a věřím, že při dlouhodobém uplatňování těchto restorativních přístupů k pachatelům drogových trestných činů a obětem, je šance na zlepšení situace na české drogové scéně a tím i snížení výskytu drogově trestných činů.

Seznam použitých pramenů

Použitá literatura

BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2.

DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2642-6.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. 2. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9417-4.

CHOMYNOVÁ, Pavla, Kateřina GROHMANNOVÁ, Barbara JANÍKOVÁ, Zdeněk ROUS, Tereza ČERNÍKOVÁ, Jan CIBULKA a Viktor MRAVČÍK. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021*. 1. Praha. ISBN 978-80-7440-294-4. ISSN 978-80-7440-294-4.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.9.2022. Praha: Leges, [2022]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-637-8.

KALINA, Kamil. *Drogy v ordinaci praktického lékaře: příručka o drogách, jejich zneužívání a komplikacích pro všeobecnou medicínskou praxi*. Praha: Filia, 1997, c1996. Filia. ISBN 80-901-9665-9.

KOLÁŘ, Jan. *O problému, který měl nebýt: drogy v socialistickém Československu*. 2016. Brno: Doplněk, 2018. Společensko-ekologická edice. ISBN 978-80-7239-337-4.

KOZÁK, Jiří, Jan LEJČKO a Ivan VRBA. *Opioidy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Maxdorf, [2021]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-664-1.

MAHDALÍČKOVÁ, Jana. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4.

SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha, 2005. ISBN 80-735-2295-0.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.

Internetové zdroje

Nové syntetické drogy [online]. [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/>

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu. www.policie.cz [online]. [cit. 2022-12-31].

Statistiky kriminality. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Rizikové chování [online]. [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://rizikovechovani.webnode.cz>

<https://dbterapie.cz/encyklopedie/humphry-osmond/>

<https://www.politika-zavislosti.cz/blog/2022/10/14/stanovisko-ke-kauze-ayahuasca/>

<https://www.politika-zavislosti.cz/blog/2022/02/07/prohlaseni-k-rozsudku-v-kauze-ayahuasca-zastarala-legislativa-v-oblasti-navykovych-latek-vyzaduje-zmenu/>

<https://www.kauza-ayahuasca.cz/prohlaseni-odborniku/judr-tereza-dlestikova-ph-d-akademicky-pravnik/>

https://justice.cz/documents/19609/2884460/3_252_2022.pdf/4012dc31-5287-4c5b-b70d-bec0948e6796

<https://www.justice.cz/documents/43129/2562745/P%C5%99%C3%ADloha+%C4%8D.+1+k+41+SI+483-21.pdf/6918d03f-158b-4293-8ac9-264c88fcd6e9>

<https://www.policie.cz/soubor/tabulka-mnozstvi-vetsi-nez-male-duben-2014.aspx>

Právní předpisy

Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

Seznam grafů

Graf 1: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2018

Graf 2: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v 2019

Graf 3: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2020

Graf 4: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2021

Graf 5: Drogová kriminalita na celorepublikové úrovni v porovnání s Krajem Vysočina v r. 2022

Graf 6: Celkové počty trestných činů drogové kriminality za jednotlivé roky